

Damjan DONEV
Leiden University

Дамјан ДОНЕВ
Лајден Универзитет

**ARGOS ON THE VARDAR:
THE FIRST CONTRIBUTION OF A
CERAMIC SURVEY**

**ГРАДОТ АРГОС НА РЕКАТА ВАРДАР:
ПРВИ РЕЗУЛТАТИ ОД РЕКОГНОСЦИ-
РАЊЕТО НА КЕРАМИЧКИОТ ПОКРИВАЧ**

Keywords: *Argos in Paenonia, the Vardar valley, ceramic surveys, Hellenistic foundations*

Abstract: *The following study seeks to present the results of an intensive ceramic survey on Vidingrad near Vodovrati, the presumed site of the ancient town of Argos in Paenonia. It is one of the first studies of this type carried out in the region of the Middle Vardar and we thought it was important to publish the results, although the study of the collected pottery is still in a very early phase. After a brief description of the method of fieldwork, the distribution of the overall surface record is discussed. It enabled us to establish the precise location and draw the limits of the ceramic site. In the second half of the paper, the distribution of certain classes of ceramic material is examined and an attempt is made to trace the history of the settlement, from its founding to its final demise. The maximum size of the settlement, the presence and the quantities of some of the analysed ceramic categories, alongside the known historical facts about Argos on the Vardar are also indicative of the socio-economic character of this town.*

**Introduction: Argos, the geo-historical and
archaeological setting**

A number of towns in the ancient Greek world carried the name of Argos. The Pauly-Wissova encyclopaedia of the ancient world lists nearly a dozen of towns called Argos. (Wissova ed. 1896: 787-798) Thanks to its place in the genealogy of the first royal dynasty, the name quickly became popular in ancient Macedon. There was a town called Argos in Orestis, in the northwest of the early kingdom (Papazoglou, 1988). However, the written evidence from the later Hellenistic and Roman periods, indicates the presence of another town with this name, this time located further north, in the Middle Vardar Valley. Because this name is foreign to the region of the Vardar Valley, it has been suggested that Argos on the Vardar had been founded as a Macedonian colony after the conquest of this region by the Antigonids in the course of the 3rd century BC. (Papazoglou, 1988: 312) Indeed, both the last Argeads and the Antigonids had founded colonies in the peripheries of their domains. A large number of examples are known from the periphery of the ancient Macedonian kingdom: Olym-

**Вовед: Аргос, геонисториски и
археолошки контекст**

Во античкиот свет постоеле повеќе градови со името Аргос. Енциклопедијата Паули-Висова наведува околу 12 града и населби под ова име. (Wissova ed. 1896: 787-798) Поради очигледните конотации со името на првата династија, овој топоним станал мошне популарен и во античка Македонија. Меѓутоа, според историските извори постоел град со име Аргос во Пајонија, далеку на север од јадрото на старото македонско кралство. Со оглед на тоа што ова име му е туѓо на регионот на средното Повардарие, некои проучувачи сметале дека Аргос бил македонска колонија, основана по освојувањето на Пајонија од Антигонидите, во текот на 3-от век п.н.е. (Papazoglou, 1988: 312) Од компаративна гледна точка, ова тврдење не е сосема без основа. Познато е дека и Аргеадите и нивните наследници основале бројни колонии во Балканот, Мала Азија и Блискиот Исток (Jones 1937; Cohen 1995). Постојат голем број на примери од периферијата на македонското кралство: Олимпија, Антигонеа и Антипатреа во северен

pia in northern Epirus¹, Heraclea and Antigonea in Upper Macedonia and Paenonia, Alexandropolis in the Strymon Valley, Beroe, Cabyle and Philippopolis in Thrace. With the exception of Cabyle, the names of these towns are apparently derived from the names of the major dynastic figures of ancient Macedonia. The planting of colonies in the freshly conquered parts of the kingdom was a widely adopted strategy in the Hellenistic period, particularly well-attested in Asia Minor and the East under the Seleucids (Jones 1937; Cohen 1995). Finally, the colonizing activities of the Antigonids find an explicit testimony in the writings of Polybius and Livy (Cohen 1995: 99). The founding of a town called Argos on the Middle Vardar was thus a minor episode in a wave of colonization that affected much of the land conquered by the Macedonian dynasts and cannot be dismissed as a mere confusion of the historical sources.

The site identified with the ancient town of Argos on the Vardar is known as Vidingrad or Ramnište. It is located about 1 km to the north of the centre of the modern village of Vodovrati and about 3.5 km to the west of the Vardar Valley. (Map 1; Josifovska-Dragojević 1965: 117-136) Vidingrad or Ramnište occupies a low and narrow ridge that separates the drainages of the streams of Vidin Dol and Glavjata. (Map 2) The two valleys run parallel to each other at the northern and southern foot of the ridge for nearly 2 km, before they meet at its eastern end. They provide a natural protection for the site on three sides. Only the western aspect, the one facing the mountainside, is easily accessible. Because of their natural defensive qualities, this type of micro-topographic units had attracted permanent settlement ever since later prehistory. They are not uncommon in the Hellenistic period, although the majority of the newly established Hellenistic settlements are placed on much more exposed micro-locations, in control of larger tracts of fertile land and closer to natural corridors². Vidingrad does not meet these two criteria. This settlement is situated over 3 km to the west of the Vardar Valley and in a zone of thin and eroded lacustrine sediments. Vidingrad was not located on the main interregional corridor along the Vardar, but on a vicinal road that lead from the Vardar Valley to Mount Klepa and into the neighbouring valley on the west.

Nor does the layout of the circuit walls of Vidingrad indicate a planned Hellenistic foundation. The fortification consists of at least 3 or 4 rings of wall,

Епир,¹ Хераклеја и Антигонеја во Горна Македонија и Пајонија, Александрополис, некаде во долината на Струма, Берое, Кабиле и Филипополис во Тракија. Според тоа, основањето на град со име Аргос во регионот на Средното Повардарие е дел од една поширока политика на колонизација и неможе да се отфрли под изговор дека се работи за обична грешка во античките извори.

Во домашната наука овој град е убициран на локалитетот Видинград² или Рамниште, сместен на одалеченост од околу 1 км северно од центарот на селото Водоврати и околу 3.5 км западно од долината на Вардар. (Josifovska-Dragojević 1965: 117-136; Микулчиќ 1999; Мапа 1) Се работи за низок срт, ограден од северната и јужна страна со доловите Видин Дол и Главјата. Овие две долчиња се спојуваат на околу два километра источно од локалитетот, така што тој е најлесно пристапен од западната страна, од правец на планината Клепа (Мапа 2). Овој тип на природно бранети локации бил запоседнуван веќе во предисториските епохи и оваа традиција продолжила во текот на Антиката. Но за разлика од повеќето новоосновани хеленистички градови, Аргос не е сместен во близина на природна сообраќајница од поголемо значење, ниту пак поседува особено плодна и голема територија.³ Оваа населба е сместена крај локален пат, кој ја поврзувал реката Вардар со планинскиот регион околу врвот Клепа. Во неговото непосредно опкружување доминираат еродирани езерски седименти, многу посиромашни од кварталните наноси во долината на Вардар.

“Видинград,, отскокнува од поголемиот број новоосновани градски хеленистички населби и според карактерот на одбрамбените бедеми. Според досега единствениот објавен план на овој локалитет, како и според она што можевме самите да го забележаме на терен, (Микулчиќ 1999: 100, Донов, во подготовка) оваа населба се ширела органски, по терасите од ридот, кои биле делумно подсидувани. Нема траги од плански урбан развој, ниту пак фортификациски елементи карактеристични за овој период. Во поглед на одбрамбениот бедем и микролокацијата, “Видинград,, целосно

¹ Последниве два града биле основани од Пир и Касандер, Cabanes 1976; за просторот на Тракија види Gerov 1980: 211-227; општо за колонизацијата кај Cohen 1995.

² Поточно “Видин Дол,,. На мештаните им беше необично споменувањето на името Видинград. Можеби се работи за конструкт на некои од современите истражувачи на овој локалитет?

³ Спореди со локациите на Хераклеа Линкестиска или Стоби, основани крај важни сообраќајници и во плодни низини или речни долини.

¹ Antigonea and Antipatrea also belong to this group, although they were probably founded by Pyrrhus the Great and Cassander; (Cabanes 1976; for Thrace see Gerov 1980: 211-227; in general see, Cohen 1995).

² Cf. the examples of Stobi or Heraclea Lyncestis, located on major crossroads and in fertile basins or river plains.

arranged concentrically and unrelated to each other. (Donev forthcoming) They enclose the upper sections of the hill in wide arches, from the east and north. Beyond the southern edge of the hill-top the ground falls sharply into the valley floor of the Glavjata and the wall follows the contour line along this section. The westernmost line, the one guarding the most vulnerable side of the settlement, is unusually protracted and drawn below the highest peak of the ridge. On the only published plan of the fortification, a conjectural wall is drawn further west, enclosing the small knoll that is the highest point of the ridge. (Mikulčič 1999: fig. 100) More field-research is needed if we are to get a better understanding of the fortifications of Vidingrad. Nevertheless, the general layout already signals a gradual, spontaneous expansion of the settlement core rather than a planned development. The initial observations on the building technique and the details of the fortification walls suggest that this fort does not stand apart from the other Iron Age hill-forts in the region of the Vardar Valley³.

The intention of this study is not to challenge the identification of ancient Argos with Vidingrad near Vodovrati. Admittedly, this town is not included in the Late Roman itineraries and there is no precise geographic reference to its location. Nevertheless, the few extant written and epigraphic sources that mention the name of the town and its community provide us with unambiguous indicators of its location. Livy mentions the fields of the *Argestai* in the context of the wars between Rome and Macedon, apparently somewhere in the northern periphery of the kingdom. (Livy XXVII 33) In the *Synecdemus* of Hierocles there is a town called Argos in Macedonia Secunda, listed immediately after Stobi. (Hierocles 641, 3) The most decisive evidence comes from the epigraphic record. Of the three inscriptions commissioned by the local town council in the 3rd century AD, two have been discovered in the immediate vicinity of Vidingrad, whereas the third has been directly related to the nearby village of Vodovrati. (Josifovska-Dragojević 1965: 117-136, Papazoglou 1988: 312) Therefore, the identification of the ancient town of Argos with the ruins on Vidingrad rests on firm ground and there is little use in re-examining the evidence. In any event, the findings of the ceramic survey can add little to the debate about the location of Argos. However, they can throw additional light on a number of aspects of the settlement that are ultimately relevant to its foundation, character and inner evolution.

³ In fact the earlier researchers clearly mention that the earliest movable remains on Vidin Grad date to the Iron Age, but do not discuss the possible implications (Josifovska-Dragojević 1965; Mikulčič 1999: 154-155).

му припаѓа на кругот на железнодопски утврдувања во долината на реката Вардар.

Целта на оваа студија не е да ја оспорува убикацијата на градот Аргос во Пајонија. Таа е заснована на податоци содржани во неколку доверливи антички извори, (Ливиј книга 27, 33; Хиерокле 641, 3) и барем три епиграфски споменика наврачани од градскиот совет на Аргос (Josifovska-Dragojević 1965: 117-136, Papazoglou 1988: 312). Податоците собрани во текот на интензивното рекогносцирање на површинските наоди на овој локалитет неможат да допринесат директно кон решавањето на овие проблеми од историската географија, но тие се мошне индикативни во однос на хронологијата на оваа населба, нејзиниот карактер и внатрешна еволуција.

Метод на работа

Методот на интензивни керамички рекогносцирање на индивидуални локалитети се применува повеќе од три децении во неколку земји од источниот Медитеран и нема потреба од детален опис на методот на работа или апологетска расправа за неговите предности и недостатоци. (Snodgrass and Bintliff 1988: 57-71; Alcock 1991: 421-463; Vermeulen et al. eds. 2012) Освен тоа, овој метод на работа е опишан во неколку наврати во домашни стручни списанија. (Donev 2013: 89-111; Донеv, Ѓорѓиовски, Jacobs, Mladenović, Russel, Strutt, 2017, 73-90) Тука само накусо ќе се осврнеме на двете етапи од истражувањето и пристапот при собирањето и квантификувањето на движниот материјал.

Првата фаза на истражувањето имаше за цел да ги определи приближните граници и точната локација на локалитетот. Особено важно беше да се обезбедат податоци за бројноста на движниот материјал кои ќе бидат споредливи со податоците собрани од рекогносцирањето изведено пред неколку години во северниот дел од овој микро-регион. Тоа е и единствен начин по објективен пат да се определат границите на истражуваниот локалитет, да се спореди густината на материјалот во рамките на локалитетот со онаа измерена вон археолошките локалитети. (Bintliff 2000)

За оваа цел беше искористена постоечката поделба на теренот на земјоделски парцели. (мапа 3) Овие парцели во просек мереа по околу 3500 кв метри. Секоја парцела беше проверена по надолжната оска од страна на тројца до четворица археолози, распоредени на растојание од осум до десет метри (мапа 4). Сиот материјал видлив на површината во појаси од метро и половина од двете страни на истражувачите беше избројан и беа собрани податоци за присуството на други катего-

It is impossible to provide an exhaustive interpretation of the survey results on this occasion. The collected finds have received only a preliminary analysis and the chronology of the prevailing fabric groups still needs to be refined. Nevertheless, the distribution of the overall surface record is already indicative of the maximum size of the settlement and its general layout. In addition, the distribution of the chronologically more sensitive categories of ceramic finds, like tile, grey-ware, Black and Red Gloss pottery can give us a clue to the core and the possible size of the settlement during the various phases of its existence. Furthermore, the relative frequency of some of these categories will reflect the likely socio-economic status of the settlement that is the subject of this study.

The ceramic survey: the fieldwork method

Ceramic surveys of urban and para-urban sites have been conducted for over three decades in the Eastern Mediterranean and there is little room for apologetic elaborations of this method, its advantages and downsides (Snodgrass and Bintliff 1988: 57-71; Alcock 1991: 421-463; Vermeulen et al. eds. 2012) Nevertheless, a brief description of this particular survey is in order. This will allow the reader to evaluate the representativeness of the ceramic collections and the scope of the survey.

In contrast to the rural surveys carried out in the northern part of this micro-region, the results of which have been published elsewhere, (Donev 2013: 89-111) Vidingrad was characterized by a much denser ceramic carpet. This circumstance has been anticipated and it was confirmed during the first few visits of the site. One of the primary goals of the survey was to determine the extent and the exact micro-location of the ceramic site. But in order to determine its limits more objectively, it was necessary to extend the survey beyond the hypothetical confines of the ceramic site and include parts of its hinterland. Only against the background of the district off-site densities could we hope to arrive at a meaningful density threshold and distinguish between the zones of site and off-site density. (Bintliff 2000) Ideally, the problem should be tackled by imposing an integral grid over the entire site-area and expand the survey until the ceramic carpet thins out. However, we lacked the means and the sophisticated equipment necessary to carry out a survey of this sort. It was equally important to compare the density records from Vidingrad to the densities recorded in the rural surveys carried out in this and in other micro-regions. Because in rural surveys normally larger quantitative and field-walking units are used, it was decided to cover the hypothetical site-area in a similar manner, using irregular field blocks as basic quantitative units. This approach

рии на движни наоди и за степенот на видливост. За да се покрие целата површина на локалитетот вкупно беа рекогносцирани 44 вакви блокови.

Во оваа прва фаза беа добиени значајни сознанија за приближната големина на керамичкиот покривач, неговата просечна густина и внатрешна структура, но единиците со големина од 3.5 декара беа преголеми за да се добие попрецизна слика за точните граници и местоположба на локалитетот. Освен тоа, овие единици површина се преголеми за да бидат искористени за собирање на површински материјал и утврдување на хоризонталната стратиграфија на локалитетот.

За оваа цел, во втората фаза од истражувањето, беа поставени 10 координатни мрежи кои опфаќаа речиси една половина од површината на локалитетот. (мапа 5) Во просек, една мрежна единица мереше 150 квадратни метри, иако површината на граничните единици варираше од 100 до 250 квадратни метри. Со исклучок на поголемите фрагменти градежен материјал, целокупниот материјал видлив на површината беше собран. На овој начин беше извршено и собирање и квантификација на движниот материјал, а воедно беше обезбедено и репрезентативно количество на наоди.

Координатните мрежи не беа проширени преку целата површина на локалитетот. Густо обраснати парцели, како и парцели на кои беше евидентирано мало количество на материјал не беа вклучени во координатните мрежи. Во одредена мера, последнава одлука се покажа како погрешна, за што расправаме подолу. Сепак, во оваа фаза успеавме да покриеме околу 4 хектара или речиси една третина од површината покриена со рекогносцирањето во првата фаза. Освен тоа беа собрани и околу 10 000 фрагменти керамика, што е секако репрезентативен дел од вкупното количество движен материјал на овој локалитет.

Дистрибуција на вкупниот керамички покривач

По направените анализи на собраните податоци беше јасно определено јадрото на оваа населба. Речиси половина од наодите беа собрани од трансектите 22 до 29. (Мапа 6, види мапа 3 за нумерацијата на трансектите) На овие единици беше измерена густина од над 150 фрагменти на еден декар. Овие концентрации се и до три пати по високи од концентрациите измерени на соседните парцели. Највисока густина од над 400 фрагменти на декар беше документирана на трансектот 23. На останатите блокови од оваа зона, густината на керамичките наоди се движеше од 150 до 200 фрагменти на декар. Слични концентрации беа евидентирани и на некои други трансекти –

ensured a direct comparability between the densities recorded within the limits of the settlement and in its hinterland. (Map 3)

The modern divisions of the terrain in agricultural parcels were used to this end. Most of these fields follow the local ground-configuration and, theoretically, they could correspond to the original units of deposition. The average parcel measures about 3 500 sq. meters. Each of these units was transected along the longitudinal axis by three to four surveyors, spaced between 8 and 10 meters apart. (Map 4) All material visible on the surface within tracts not wider than 3 meters (1.5 meters on both sides of the surveyor's trajectories) was quantified and note was also taken of the presence or absence of other categories of surface material. In addition, the surveyors recorded the visibility conditions in each transect. These data allowed us to compensate for this factor in the final analysis. In total, 44 field blocks of roughly similar size were needed to cover the assumed site-area and the neighbouring fields to the west and north of the site.

The quantification of the surface ceramic finds by irregular field blocks represented only the first stage of the survey. It provided us with a general idea of the extent and the density of the ceramic carpet and it highlighted the zones of high and low artefact densities within the site-limits. It also produced density records that were comparable to the results of the rural surveys carried out over the past few years. But the 3 500 sq. meters-large field blocks offer a poor resolution for the purposes of mapping the site's inner structure. More to the point, they are too large to be used as units of collection of surface material, especially in conditions of very high artefact densities. Because of this, they are an inadequate tool for recording the horizontal stratigraphy of the ceramic carpet. In order to achieve this goal, it was necessary to use a finer spatial unit and a more intensive collection technique.

In the second phase of the survey, a dozen of regular grids were laid out across different sections of the site. (Map 5) The size of the grid units normally varied between 100 and 250 sq. meters, although the average module measured 10 by 15 meters. All material visible on the surface was collected with the exception of larger fragments of tile, only sample fragments of which were gathered. The total collection strategy secured a fairly accurate record of the amount of ceramic fragments on the surface and, at the same time, it produced a highly representative sample of the ceramic carpet. Moreover, it was possible to merge the operations of counting and collecting ceramic shards (normally carried out separately) and save a great deal of time and energy, although at the cost of overburdening the museum depots and the pottery experts.

33, 44 и 13 - сите во радиус од околу 150 метри од самото јадро на локалитетот. Особено изненадувачки беа густините измерени на трансектите 38, и 40 до 42, споредливи со оние измерени во самото јадро на локалитетот. Овие трансекти се наоѓаат на северниот брег на Видин Дол и, иако според бројноста на наодите не отстапуваат од трансектите што го покриваат самото јадро на локалитетот, постојат неколку индикатори кои го оспоруваат населбинскиот карактер на оваа концентрација од површински наоди. Протегањето на населбата вон природните граници на локалитетот не е ништо невообичаено, но во случајов збунува фактот што оваа локација е целосно оставена од одбрамбениот систем на Видинград – осамената четириаголна кула која го бранела северниот пристап до локалитетот (фото 1) – како и близината на остатоците од стари, погребни хумки, на растојание од околу 30 метри од трансект 39. (фото 2) Сосема е можно на последнава микро-локација да постоела тумулна некропола во најраната фаза од постоењето на оваа населба, па малку веројатно е дека во овој период населбата се протегала толку далеку на север.⁴ Сепак, не треба да се исклучи можноста дека левиот брег на Видин Дол бил населен во одредена фаза од постоењето на населбата.

На остатокот од рекогносцираната површина-та, густината на движниот материјал се движи од 30 до 80 фрагменти на еден декар. Оваа зона се протега концентрично околу јадрото на населбата, но и источно од надворешниот бедем, како и на левиот брег од Видин Дол. На мислење сме дека и оваа површина била составен дел од населбата. Иако густината на движниот материјал е и до три-четири пати пониска од онаа измерена во самото јадро на населбата, таа е сепак неколкупратно по висока од густината наоди измерена на западната и источна периферија на локалитетот. Вон границите на трансектите 8, 9 и 10 на запад, и трансект 34 на исток, густината на материјалот опаѓа под 10 фрагменти на еден декар. Оваа зона дефинитивно не и припаѓала на самата населба. Доколку се земе во предвид само зоната на просечна и висока густина на движни наоди, големината на овој локалитет може да се процени на седум до осум хектара (без спорните концентрации на северниот брег на Видин Дол).

Според резултатите од втората фаза на рекогносцирањето, изведено со помош на координатна мрежа, површината на овој локалитетот е нешто

⁴ Мошне сличен е просторниот однос некропола-населба и кај велешки Сопот, лок. Дабици. (Donev 2015)

The grid survey was not extended over the entire site-area. There was no use in setting-up a regular grid over the thickly overgrown central sections of the fortified area. The western and eastern parts of the area included in the transect survey were also omitted from the total collections, because it became evident that the density of the ceramic cover was considerably diminished in these survey sectors. Despite the unfavourable conditions on certain sections, the coverage of the grid survey was satisfactory. It was possible to extend the total collections over an area of nearly 4 ha or about 60% of the fortified area and one third of the area covered by the transect survey. More significantly, the survey resulted in a massive collection of almost 10 000 ceramic fragments, a volume that guaranteed a representative sample of the total ceramic record on Vidingrad.

The distribution of the overall ceramic carpet

Both the raw density figures and those corrected for the visibility factor document plainly the core of the ceramic site. Nearly one half of the pottery recorded in the survey area was counted on field blocks 22 through 29. (Map 6, see Map 3 for the transect labels) They form a continuous cluster in the eastern half of the fortification, stretching over an area of 1.7 ha. With the exception of transect 27, these field blocks feature artefact densities higher than 150 fragments per 1000 sq. meters. On average, this is three times the artefact densities recorded on the neighbouring field blocks. By far the highest artefact density was documented on field block 23, on which over 400 shards per 1000 sq. meters have been counted. On the rest of the field blocks within this zone, the density of surface finds fluctuates between 150 and 200 shards per 1000 sq. meters. Comparable or slightly lower densities were encountered on field blocks 33 and 44, to the east of the site-core and outside the circuit wall and on field block 13, in the western half of the fortification. These field blocks are located within a radius of 150 meters from the supposed core of the site and the increased densities on these locations are hardly surprising. However, we did not expect to discover similar quantities of material on three transects located outside the assumed site-area, on the left bank of the Vidin Dol. The densities recorded on transects 38, 40 – 42 are equal or higher than those encountered near the core of the settlement, the on-site status of which was confirmed by the grid survey. In terms of sheer quantity, the transects on the left bank of the Vidin Dol must be assigned an on-site status. However, some elements in the local topography speak against the presence of a separate residential quarter in this part of the survey area. Although technically possible and attested in certain time periods, a set-

помала. Сметаме дека ова е резултат на начинот на кои беа поставени координатните мрежи. Како што напоменавме по горе, координатните мрежи беа главно поставени на делови од локалитетот каде беа документирани големо или барем просечно количество движни наоди. Поради слабата видливост и малиот број на наоди евидентирани на трансектите 12, 13 и 16 на западната, 31 и 34 на источната страна, оваа зона беше изоставена од координатните мрежи. Поради ова не успеавме да ги допрецизираме податоците за границите на локалитетот добиени во првата фаза на рекогносцирањето, а првичните резултати создадоа привид дека локалитетот е помал од неговата вистинска големина. Ќе беше доволно да ги прошириме мрежите по целата површина на трансектите 5, 14 или 35, за да утврдиме дали количеството на наоди продолжува да опаѓа, како што сугерира рекогносцирањето по трансекти или останува на исто ниво како на периферната зона од локалитетот.

Во сите останати аспекти, резултатите од рекогносцирањето по мрежни единици и трансекти се поклопуваат. Најголемо количество на движни наоди – речиси две-третини од сите наоди собрани при ова истражување - беше собрано од мрежите 2 до 5. На половина од квадрантите од мрежите 2, 3 и 4 беа измерени над 50 фрагмента на 100 кв. метри. Две помали јадра се лесно забележливи: западно кое се протега врз најголем дел од мрежа 4 и северниот дел од мрежа 5 и источно, кое се протега преку мрежите 6, 3 и 2. Околу овие јадра се протега зона со просечна густина од 25 до 50 фрагменти на 100 квадрата.

Исто така се забележува и нагло опаѓање на густина на движните наоди кон периферијата на координатните мрежи. Сепак треба да се повториме дека ова е последица на поставеноста на координатните мрежи. На јужниот крај од мрежа 5, како и на мрежите 1, 8 и 9, во западниот дел од локалитетот, густината на движни наоди никогаш не надминува 20 фрагменти на 100 квадрата. Опаѓањето на бројноста на наодите во источен правец, на мрежите 6, 7 и 10 е постепено. Всушност, по еден тесен појас кој се одликува со потпросечна густина на наоди, бројноста на наодите повторно се накачува во централните и северните делови од мрежа 10. На некои квадранти таа досега и до 50 фрагменти на 100 квадрата, но ова се осамени концентрации опкружени со зона на просечна густина на наоди. Дури на јужната и источната периферија на мрежа 10, бројноста на наодите се израмнува со онаа измерена во западната половина на локалитетот.

Како што беше напоменато погоре, по се изгледа кон населената површина ќе треба да ја при-

tlement spreading on both sides of a steep valley is quite unusual for this geographic setting and for the time-period in which Vidingrad was occupied. About 30 meters to the north of grid 7, on the other side of the Vidin Dol the remains of an isolated rectangular tower were discovered. (Photo 1) Its walls are constructed of roughly cut stone, bonded with mortar and it could date anywhere between the Roman and the Ottoman period. Located on the valley floor, with no visual control over the surroundings, it certainly had the function of controlling the local traffic across and along the stream. If this tower dates to the Roman period, it also probably defended the northern approach to the settlement, marking the settlement periphery on this side. The left bank of the stream, even if occupied in earlier periods, was probably abandoned once the tower had been constructed. Finally, a mention should be made of a likely burial mound, situated on the upper portions of the left bank of the valley, not more than 30-40 meters from the northern edge of transect 39. (Photo 2) The presence of a necropolis on the taller and narrower bank of the Vidin Dol is not unparalleled, especially during the early phases of the settlement's history.⁴ It is unlikely that the settlement spread into this direction in the period in which the mound necropolis was still in use. Nonetheless, it has to be admitted that none of these arguments pertains to the large quantity of surface finds on the left bank of the Vidin Dol. The high artefact densities must be related to residential activities, at least during certain periods of occupation at this site.

The rest of the fortified area is characterized by average artefact densities defined by the thresholds of 30 and 80 fragments per 1000 sq. meters. The transects that belong to this density zone encircle the core of the site. They too spread beyond the line of the eastern wall and to the north of Vidin Dol. Although the density of the ceramic carpet on these units is much lower in comparison to the central parts of the surveyed area, they clearly stand apart from the field blocks that occupy the western and eastern peripheries of the survey area. In fact, the difference in artefact densities between these two zones is multi-fold. Beyond the limits of transects 8, 9 and 10 on the west and transect 34 on the east, the artefact density declines sharply and it never exceeds the threshold of 10 fragments per 1000 sq. meters. We believe that this line marks the limits of the site's built-up area. About 90% of all finds recorded in the survey were counted within the limits of the zone of high and average artefact density, coinciding approximately with the fortified area. The small quantities of finds recorded

клучиме и зоната со густина на наоди од 10 до 20 фрагменти на 100 квадрата. Инаку големината на локалитетот би морале да ја процениме на само 2-3 хектара, многу помала од површината обиколена од одбрамбениот бедем. Уверени сме дека доколку рекогносцирањето по мрежни единици беше проширено преку трансектите 1 до 6, или 35 до 37, ќе беше констатирано натамошно опаѓање на бројноста наодите. Доколку се обидеме да го проектираме бројот на керамички фрагменти на овие површини што би бил документиран доколку тие беа вклучени во рекогносцирањето по мрежни единици – според формулата дека рекогносцирањето по мрежни единици резултира со измерени два до три пати повисоки концентрации во однос на рекогносцирањето по трансекти (Bintliff 2000, 200-215) – густината на керамичкиот материјал не би го надминала прагот од 2-3 фрагмента на 100 квадрата. Релативно гледано, ова се многу пониски концентрации од оние измерени на мрежа 8 или 9, каде просечната густина изнесуваше околу 10 фрагмента на 100 квадрата.

Во случајот на Видинград, евидентно е дека локалитетот не се поклопува во потполност со површината обиколена од одбрамбените бедеми. Дел од јадрото на локалитетот се протегал источно и можеби северно од одбрамбениот бедем, додека западната половина од тврдината била доста поретко населена. Во рамки на трансектите 10, 11 и 14, поставени веднаш до западниот бедем од населбата, (според планот на Микулчиќ 1999: 100)⁵ беа откриени диво раскопани гробници, кои можеби потекнуваат од Римскиот Период, што укажува дека населбата не се ширела во овој правец.

Според своите димензии населбата на Видинград не отстапувала од другите пред-римски населби со градски карактер во овој регион, Антигона, Стибера, Алкомена и др. Таа се протегала на површина од околу 7-8 хектара, што соодветствува на население од околу 1200 жители. Сепак во споредба со типичните рурални населби, со големина од 2-3 хектара, Видинград е очигледно населба од повисок ранг.

Хронолошкиот развој на населбата врз основа на дистрибуцијата на некои категории керамика

Основна цел на истражувањето по мрежни единици беше да се утврди хронологијата на населбата, како и евентуалната хоризонтална стра-

⁴ In Sopot, to the north of Veles, the Iron Age mound necropolis and the contemporary settlement are positioned almost identically. (Donev 2015)

⁵ Со истражувањата изведени кон крајот на минатата година беше утврдено дека овој план многу отстапува од реалната ситуација на теренот, Donev, во подготовка.

on the western and eastern periphery of the surveyed terrain are in all likelihood traces of non-residential activities. Taking into account the area covered by transects with artefact densities that are close to or higher than the district average, the size of the ceramic site can be estimated at about 7-8 ha.

The hyper-intensive grid survey recorded a slightly smaller ceramic spread than that recorded by the transect survey. (Map 7). However, we are convinced that this is related to the focus of the grid survey. With the exception of the thickly overgrown transects 17-19, it covered most of the units with artefact densities higher than the average. The relatively small quantities of worn finds collected from transects 12, 13 and 16 on the western, and from transects 31 and 34, on the eastern end of the fortified area, dissuaded us from extending the grid survey over the entire zone of average artefact density. It has to be admitted that, from a methodological point of view, this decision was not very sound. It deprived us of the opportunity to determine the limits of the site less ambiguously, by demonstrating the contrast in artefact densities between the core and the periphery of the survey area. It would have sufficed to carry out regular grid collections on field blocks 5, 14 or 35 to see if the artefact density continues to decline towards the limits of the surveyed terrain. Therefore, it can be argued that the results of the regular grid survey are of a limited value. They merely demonstrate the considerable difference in quantity of surface finds on the core and periphery of the site. Not only do they add little to the insights provided by the transect survey, they actually offer a false impression that the site is smaller than it really is.

Regarding the on-site distribution of surface finds, the grid survey confirmed the results of the transect survey. The largest amount of pottery was collected from grids 2 through 5, in the central parts of the survey area. The total number of finds from these units amounts to almost two thirds of all shards collected during the grid survey. Over half of the units on grids 2, 3 and 4 have very high artefact densities or over 50 fragments per 100 sq. meters. Two major cores are visible: one on grid 4 and partly continuing into the northern part of grid 5 and, in the western half of grid 6, the one that stretches over the southern half of grid 3 and the northern half of grid 2. The artefact density declines gradually and in roughly concentric circles on the rest of the grid units. The two high-density cores are surrounded by grid units that belong to the density range of 25 to 50 fragments per 100 sq. meters. They include the rest of the area covered by grids 2, 3 and 4 and most of the surface on grid 5.

тиграфија во рамките на локалитетот. Во претходниот дел се задржавме исклучиво на дистрибуцијата на вкупната количина на наоди. Овие податоци ги одразуваат само доминантните фази на оваа населба и не дозволуваат да се разграничи учеството на различните епохи во вкупното количество површински материјал. За оваа цел беше неопходно систематски да се собере и проучи поголемо количество движен површински материјал.

Сепак овие разграничувања се тешко изводливи, дури и кога систематски е собрано големо количество материјал. Најголем дел од собраните наоди, според карактеристиките на фактурата, и припаѓаат на локална керамичка продукција, посведочена со големиот број – речиси 10% од вкупниот број на собрани наоди – на прегорени фрагменти. Најголемиот дел од наодите може да се датираат само во исклучиво груби хронолошки рамки, периоди од по три до четири века. Речиси 25% од собраниот материјал му припаѓа на локално произведена керамика која може да датира од Железното Време до Хеленистичката Епоха, а можно е и да продолжува во Римскиот Период. Се разбира, во вакви услови, многу детали од историјата на оваа населба ќе останат непознати. Особено проблематичен е фактот што според првичните сознанија, во рамките на Видинград нема изразена хоризонтална стратиграфија, така што не сме во можност да издвоиме посебни керамички групи на основа на дистрибуцијата на пронајдениот материјал.

Друга потешкотија при интерпретацијата на овие податоци е наметната од самата природа на површинскиот материјал. Дури и да имаме јасна представа за хронологијата на керамичките групи на овој локалитет, невозможно е да одлучиме дали бројната надмоќ на одредена категорија на наоди е резултат на зголемениот интензитет на живеење на локалитетот, зголемената керамичка продукција или пак на стратиграфската положба на односниот материјал. За да се разјаснат овие односи, ќе биде неопходно резултатите од ова истражување да бидат надополнети со стратиграфски ископувања на одбрани локации во рамки на населбата.

Најраните наоди на локалитетот Видинград датираат во Железното Време. (Мапа 8)⁶ Станува збор за рачно изработени садови, со полирани

⁶ Во Археолошката Карта на Република Македонија том 2, 63-64, (по грешка) е наведено дека најстариот хоризонт на овој локалитет датира во Бронзеното Време. Помеѓу собраниот материјал не наидовме на наоди постари од Железното Време.

Towards the periphery of the gridded area the artefact density declines more steeply, but it should be repeated that, to some extent, this is an effect of the focus of the grid survey. On the southern end of grid 5 and on grids 1, 7, 8 and 9 in the western half of the survey area, the artefact density drops significantly and rarely exceeds the threshold of 20 fragments per 100 sq. meters. This trend is not repeated on the gridded areas in the eastern half of the site. Although they have lower average densities than the core areas, the decline is gentler on grids 6, 7 and 10 than in the western half of the gridded area. In fact, after a zone of low artefact density in its westernmost rows, the quantity of surface finds rises again above the survey average in the central and northern parts of grid 10. Here, we see a number of units with artefact densities higher than the threshold of 50 fragments per 100 sq. meters, surrounded by an equally extensive zone of average artefact density. Only in the eastern and southern parts of grid 10 does the number of surface finds diminish to the levels recorded on grids 8 and 9. High concentrations of finds limited to one or two grid units were also encountered on grid 7, on the northern edge of the grid survey.

It was already mentioned that the grid units with artefact densities lower than 20 fragments per 100 sq. meters also probably belong to the built-up area of this settlement. Otherwise we would have to conclude that the site was limited to an area of only about 2-3 hectares in the eastern half of the fortification. If the grid survey was extended over the peripheral, low density transects 1-6 or 35-37, the artefact densities on grids 1, 8 or 7 would have gained in prominence. In order to illustrate this point, we can try to extrapolate the hypothetical artefact density in the periphery of the survey area on the basis of the results of the transect survey. Normally, the artefact densities recorded by the intensive grid surveys are two to three times higher than the artefact densities recorded by the transect survey on the same units. (Bintliff 2000, 200-215) On grids 8, 9 or 10 the average artefact densities per grid are close to the threshold of 10 fragments per 100 sq. meters and, although these are considerably lower than the densities recorded in the central parts of this site, they would have still ranked much higher than the hypothetical densities on transects 1 – 5 or 35 – 37. Were these units included in the grid survey, the artefact density would have hardly exceeded the ceiling of 3 fragments per 100 sq. meters. It is almost certain that this low density zone falls outside the built-up area of the site, marking a zone of non-residential activities.

In the case of Vidingrad the ceramic spread only partly coincides with the fortified area. The core of the ceramic carpet was located near the eastern wall, on grids 4, 5 and 3, and the entire eastern third of the

површини и со едноставен и редуциран декоративен репертоар: втиснувања, убоди и понекогаш, канелури. (фото 4) Нема примери на фрагменти со целосно развиен декоративен репертоар, карактеристичен за Полното Железно Време во Средното Повардарие. (Митревски 1997) Тоа што овие наоди сочинуваат само околу 1% од вкупниот број на наоди не треба да зачудува со оглед на стратиграфската положба на овој хоризонт. Теоретски, не треба да се исклучи ни можноста дека се работи за железнодопски рецидиви кои датираат од подопнежни епохи. Но во случајов, наодите не се подеднакво распределени на целата површина од локалитетот, туку концентрирани во три јадра: едно поголемо во централниот дел од мрежа 2, и две помали во западниот дел од мрежа 4 и 7. Оваа категорија на керамички фрагменти се јавува мошне ретко на мрежите 3 -5 и речиси воопшто во западната половина од локалитетот. Фактот што поголеми концентрации се јавуваат по периферијата на локалитетот укажува на можноста дека во централните делови, овој хоризонт е целосно запечатен од горните археолошки слоеви.

Точната поставеност и димензии на најстарата населба неможе да се определат, меѓу другото, и затоа што голем дел од наодите може да се датираат само грубо во предримската епоха. (графа 1) Овој хоризонт е претставен со доминантната категорија на груба, рачно работена керамика, неколку помали фактурни групи и со т.н. сива пајонска керамика. Ќе се задржиме на дистрибуцијата на последнава категорија на наоди, широко распространети на Балканскиот Полуостров во Раната Антика и Хеленистичката Епоха. (фото 5) ⁷

Оваа фактурна група претставува 6 до 7% од вкупниот број собрана керамика од овој локалитет и се протега низ целата источна половина на локалитетот. На основа на густината на движниот материјал може да се издвојат три засебни зони: квадранти со над 20 фрагменти на 100 кв. метра, (главно концентрирани во мрежа 2 и 4) квадранти со густина од 3 до 10 фрагмента на 100 кв. метри (се протегаат низ остатокот од мрежите 2 и 4, делови од 6 и 7) и квадранти со помалку од 3 фрагмента на 100 кв. метри (мрежи 1, 7 и 10). Во западната половина од истражената површина, западно од мрежа 5, се забележува нагло опаѓање на бројноста на наодите.

⁷ Во регионални рамки, оваа керамика се датира од 4ти век п.н.е се до крајот на Римско-хеленистичката епоха, иако постојат несогласувања, (Stojanović-Anderson 1992: 13-17; Cončev and Milčev 1970: 149-203; Ceka 1985: 119-162.)

ceramic site falls beyond the line of the eastern wall. The combined results of the transect and the grid surveys demonstrated that the upper western portion of the fortified area had been occupied more sparsely. In fact, it is possible that the field blocks along the problematic western wall (10, 11 and 14) did not belong to the residential area of the settlement during most of the period of its existence. This was certainly the case in the Middle to Late Roman period, when the area immediately to the west of the circuit wall was turned into a small necropolis. (Photo 3)

The ancient settlement on Vidingrad does not differ from the rest of the urban and proto-urban centers in this region in terms of its size. The ceramic spread that, we believe corresponds to the built-up area of this settlement, measures not more than 8 ha and, in this respect, Vidingrad joins the ranks of pre-Roman Antigonea, Styberra, Lychnidos or Alkomena. The ancient town at Vidingrad was not a large agglomeration, but it is clearly distinguished from the open rural settlements typical for this part of the Vardar Valley. They rarely cover more than 2 or 3 ha.

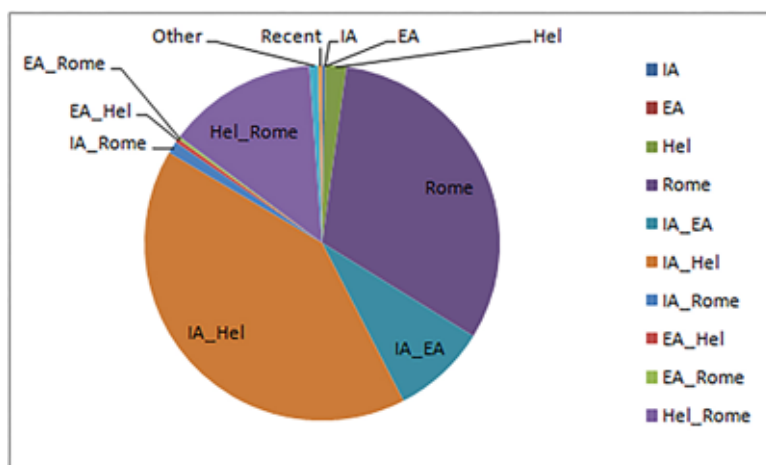
The general chronology of the settlement and the distribution of certain ceramic categories

The principle aim of the total collections by regular grid units was to clarify the overall chronology of the settlement and to document the horizontal stratigraphy within the limits of the site. The figures presented in the preceding paragraphs pertain to the total ceramic carpet on the surveyed site, generated over a period of over one millennium. They either reflect the most dominant period in the surface record or the aggregate remains of several subsequent and partly overlapping chronological phases. As an archaeological document their value is relatively limited. In order to disentangle the input of each of the phases represented in the surface archaeological record, it was necessary to systematically collect and study

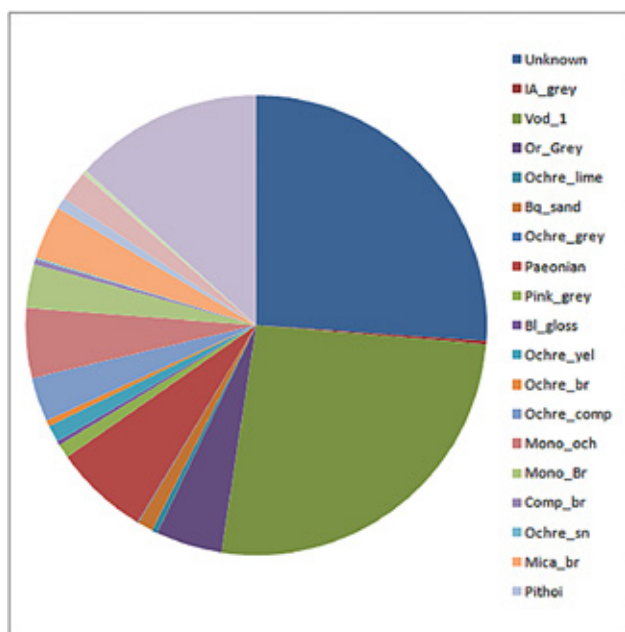
Квадрантите со голема густина на наоди кои и припаѓаат на оваа категорија обично исто така имаат голема вкупна густина на наоди. Така, во источниот дел од локалитетот, зоните со голема густина на вкупниот керамички покривач, главно се поклопуваат со зоните со висока концентрација на сиво печена пајонска керамика. Меѓутоа овие две категории не се поклопуваат во целост. Сиво печената пајонска керамика е ретка во делови од мрежа 5 и 10, кои се одликуваат со висока концентрација на керамички фрагменти.

Иако лесно препознатлива, фактот што оваа категорија на керамички садови покрива релативно долг временски период и широк спектар на функционални типови го отежнува толкувањето на распространетоста на овој материјал. Повторно се јавува дилемата, дали станува збор за нагло зголемување на населбата во даден временски период од крајот на Железната Епоха до Хеленизмот или пак за населба чие јадро постепено се поместувало низ источната половина на локалитетот во текот на овие неколку векови. За жал, премалку знаеме за оваа категорија на наоди за да може да бидеме поконкретни во тој поглед.

Бројот на наоди кои може да се датираат попрецизно во хеленистичкиот период е мал. Едвај 30 фрагменти на кои се забележуваат траги од црн или црно-црвен фирнајс може со сигурност да се датираат во оваа епоха. (Манева 1979; Битракова-Грозданова 1987; Stojanović-Anderson 1992) Слично на малата група железнодопски наоди, и овие сочинуваат едно мало јадро, лоцирано во западната половина на мрежа 4 и северозападниот агол на мрежа 5. (мапа 9) Вреди да се напомене дека само мал дел од овие наоди биле пронајдени на трансекти на кои е евидентирано поголемо количество движен површински материјал. Можно е да дошло до позначајно поместување на јадрото на населбата во Хеленистичката Епоха. Пробле-

Graph 1: distribution of the pottery by time-periods

Graph 2: distribution of the pottery by fabrics and fabric groups

large amounts of surface finds from different sections of the site-area. The quantity of nearly 10 000 ceramic shards gathered from the central sections of the site guarantees that only the most transient periods in the local settlement history will pass undetected.

However, the total survey by regular grid units only brings us one step closer to the desired goal. Surface pottery has a restricted chronological sensitivity. This circumstance becomes particularly problematic in cases in which the great majority of the pottery classes are the product of an ill-understood regional and local production. In the case of Vidingrad, local production is evidenced by the significant presence of over-fired fragments, amounting to about 10% of the total collections. Over 2/3rd of the pottery fragments collected can be dated only within wide chronological terms, stretching over at least two major historical periods or three to four centuries. (Graph 1) Approximately 25% of the total ceramic record on this site belongs to a fabric group that could date anywhere between the Iron Age and the Hellenistic period, and it is possible that its production continued into the Roman period. (Graph 2)⁵ The date-ranges that can be assigned to the other fabric groups, like the Grey Paenian ware or the majority of the tile fabrics are equally imprecise. Obviously this low chronological resolution does not provide a very clear insight into the local settlement dynamics and transforma-

⁵ To be sure, it was possible to observe certain variations regarding the solidity of the paste or the surface treatment, but they are very subtle and will require prolonged macroscopic studies combined with the study of pottery from stratified deposits.

mot е во тоа што не знаеме колкав процент од сиво-печената керамика датира од Хеленистичката Епоха. Поголеми количества од оваа категорија керамички садови се среќаваат на мрежите 2 и 4, истите оние мрежи на кои беше пронајдено поголемо количество железнодопски материјал и можно е во овој случај да постои и континуитет во населбинското јадро. Сепак, гледано во целост, наодите датирани во Хеленистичката Епоха не се совпаѓаат целосно со зоните на висока густина на вкупниот керамички материјал.

Фрагментите црно-фирнијзирана керамика се јавуваат заедно со дурги фактурни групи, кои можеби исто така датираат во Хеленистичкиот Период. Доколку ја разгледаме дистрибуцијата на овие фактурни групи, ќе забележиме дека покривачот од хеленистички материјал е едвај нешто пораспространет. (мапа 9) Надвор од концентрацијата на црнофирнијзирана керамика на мрежите 4 и 5, овие фрагменти се доста ретки. За разлика од железнодопскиот материјал, хеленистичките наоди се јавуваат и во западната половина на локалитетот.

Несомнено е дека овие категории керамика претставуваат само мал процент од вкупниот керамички асортиман од оваа епоха. Јасно е дека кон црнофирнијзираната керамика и останатите фактурни групи кои ја придружуваат, ќе треба да се додадат и дел од фактурите датирани во Хеленистичко-римскиот Период и Железното Време. Она што наведува на помислата дека во Хеленистичката Епоха настанале позначајани промени во топографијата на населбата е слабото присуство на овој материјал во јужниот дел на локалитетот, каде беше евидентирано поголемо количество железнодопски материјал. Сепак, не е лесно да се каже дали овие промени се состојат од извесно стеснување на населбата во оваа епоха или социјално и функционално издвојување на централниот дел од населбата, до кој стигале поголем број на трпезни садови.

Дистрибуцијата на црвено-фирнијзираната керамика укажува на континуитет помеѓу Хеленистичката и Римската Епоха. (мапа 10) Овие наоди претставуваат само 0.25% од вкупниот број собрани наоди и околу 1% од наодите датирани во Римскиот и Доцноримскиот Период. Тие речиси целосно се поклопуваат со групата црнофирнијзирани примероци. Надвор од мрежите 4 и 5, оваа категорија е мошне ретко застапена.

Останатите категории керамика датирани во Римската или Доцноримската Епоха се далеку пораспространети и многу поверно го рефлектираат обемот на населбата во овие епохи. Една од овие фактури, по се изгледа локално произведе-

tions, especially if the goal is to relate them to the known or assumed historical processes and events. To make matters worse, the horizontal stratigraphy on Vidingrad is poorly pronounced and the spread of most fabric groups are overlapping. Therefore, we are deprived of the possibility to group different fabric groups into coherent assemblages on the basis of their distribution patterns.

But even if it was possible to assign more precise dates to the ceramic classes represented in the surface record, the resulting figures would have still been ambiguous. The sheer quantities of the various chronological categories of surface material cannot be taken at their face value. This is because at multi-period sites the degree to which a certain period is represented in the surface record is not only determined by the character or the intensity of occupation, but also by local taphonomic factors. Most typically, it is impossible to determine if a certain phase is underrepresented due to its stratigraphic position in the archaeological record or if the diminished artefact numbers reflect a genuine contraction of the settlement. In order to clarify this dilemma the surface artefact survey has to be complemented by stratigraphic probes on various sectors of the site. Therefore, it is necessary to exert a great deal of caution in interpreting the survey results, to acknowledge the weaknesses of the data and to consider the alternative interpretations.

Despite the highly conservative character of the predominant fabric groups, it was possible to determine the overall chronological span of the ancient settlement on Vidingrad. The earliest datable finds from the surface collections date to the Iron Age, probably to its late phase. (Map 8)⁶ These are hand-made fragments with polished surfaces and a simple and reduced decorative repertoire, consisting of notched or impressed motifs and, more rarely, fluting. (Photo 4) There are no examples with fully developed decorative patterns typical of the Iron Age pottery in the Vardar Valley. (Mitrevski 1997) Therefore, the possibility that this small group of finds, amounting to less than 1% of the total surface record, is actually an Iron Age recidivism dating to a later period should not be excluded. In that case, a highly scattered pattern of distribution is likely to emerge. However, the bulk of the finds that belong to these categories have been collected from a limited number of grid units. They form one compact cluster in the central part of grid 2

⁶ In the country's archaeological atlas (mistakenly?) a Bronze Age phase has been attributed to this site. We repeat that among the pottery collected during the grid survey there are no finds earlier than the Iron Age. *Arheološka Karta na Republika Makedonija* vol. 2, 63-64 (*The Archaeological Atlas of the Republic of Macedonia*, vol. 2, 63-64).

на (фото 6), е концентрирана на мрежите 4 и 5, јадрото на античката населба, но се протега и на мрежите 3, 6, 10 и 8, се до западниот раб на населбата. (мапа 10) Други категории датирани во овој период се уште побројни и пораспространети. Една фактурна група која се одликува со голема цврстина и окер боја на површината, (фото 7) претставува околу 8% од вкупниот број собрана керамика и речиси 20% од керамиката грубо датирана во Римската Епоха. Густината на оваа категорија наоди е над 5 фрагмента на 100 квадрата на најголем дел од мрежите 2 до 5, а застапен е и на јужната половина на мрежа 6, западната половина на мрежа 10 и источната половина на мрежа 8. Со голема сигурност може да се претпостави дека овој материјал е застапен и на обраснатите површини помеѓу мрежите 5 и 8.

Материјалот датиран рамковно во Римската Епоха е сконцентриран во две јадра. Една од овие концентрации, онаа на мрежите 5 и 4 продолжува од претходните епохи, со тоа што густината на овој материјал досега до околу 20 фрагменти на 100 квадрата, а јадрото зафаќа поголема површина. Второто јадро е сместено неколку десетина метри кон југоисток, во јужната половина на мрежа 3 и северниот дел од мрежа 2. Нешто послабо е изразено, со густина на материјалот од 15 фрагменти на 100 квадрата. На овие две локации беше измерена и најголема густина на вкупниот керамички покривач.

Околу централните делови на римскодобната населба се протега екстензивна зона на умерена густина на наоди, документирана на мрежите 1 и 7 до 10. Најголем дел од оваа површина и припаѓа на населбата, со што таа мерела околу 7 хектари или 1 до 2 хектара помалку од вкупниот керамички покривач.

Можеби најдобар индикатор за големината на делот од локалитетот под резиденцијални градби е распространетоста на градежната керамика. Меѓутоа и од оваа категорија на керамички материјал, најголемиот дел може да се датира само грубо во Хеленистичко-римската Епоха. Сепак фактот што овој материјал речиси во целост се совпаѓа со фактурните групи датирани во Римската или Доцноримска Епоха, укажува дека и градежната керамика главно датира во истиот период. Јадрата на овие две категории на материјал речиси целосно се поклопуваат на мрежите 3 и 4. (мапа 11) Освен тоа, присуството на градежна керамика на периферните мрежи од локалитетот во количества речиси еднакви со оние документираны во централните делови, му дава поткрепа на нашето мислење дека населениот дел од лока-

and smaller concentrations in the western half of grid 4 and grid 7. Only a few scattered finds were collected from the intervening stretch on grids 3 and 5 and none from the western half of the gridded area. However, they do reappear along the northern periphery of the site, on grids 6 and 7 and, in smaller quantities, along the eastern edge of grid 10. The heightened concentrations in the peripheral zones of the gridded area are not necessarily accidental. They indicate that the remains from the earliest phase of the settlement have been concealed in the central portions of the site by the material from the upper archaeological layers. Their re-emergence on the northern periphery of the site signals that the settlement was more extensive in this direction during the earliest phases of its existence.

The exact extent and structure of the Iron Age settlement cannot be determined because almost half of all collected finds can be dated only between the end of the Iron Age and the Late Hellenistic period. (Graph 1) The bulk of the fragments that comprise this category belong to a single fabric group, mentioned briefly in one of the preceding paragraphs. It is accompanied by the so called Paeonian Grey Ware and another two or three categories that make up less prominent fabric groups. We will focus on the most recognizable of these categories, the wheel-thrown Grey Ware, characteristic for a large number of Early Antique and Hellenistic sites in the Vardar Valley and in the wider region. (Photo 5)⁷

This fabric category represents between 6 and 7% of the total surface record and it is far more widespread than the category discussed in the preceding paragraphs, covering much of the eastern half of the gridded area. There are two major concentrations on grids 2 and 4, with about 20 shards per 100 sq. meters each. They are accompanied by a similar concentration on grid 7, on the edge of the gridded area. A zone of average density defined by the thresholds of 3 and 10 fragments per 100 sq. meters spreads over most of grids 2, 4 and 6, the southern half of grid 3 and the eastern end of grid 7. Similar densities were recorded on a few grid units in the central part of grid 10. In the rest of the collections from the eastern half of the gridded area, the density of this material drops below 3 fragments per 100 sq. meters. There is a gradual decline on grids 1, 7 and 10, towards the southern, northern and eastern edge of the site. A sudden drop was documented on grid 5 to the west, especially in the southern half of this grid, in which only isolated

литет се протегал и преку зоната на просечна до ниска густина на наоди.

Преку 200 фрагменти од амфори беа откриени на површината на Видинград. Ова е уште една потврда за градскиот карактер на овој локалитет. Оваа категорија на наоди е речиси сосема отсутна на најголемиот дел рурални населби во Средното Повардарие. Најголем дел од амфорите беа пронајдени во централните делови од локалитетот, на мрежите 2 и 4, и тука тие сосема се совпаѓаат со наодите кои и припаѓаат на Хеленистичката и Римската Епоха. (мапа 11) Помали концентрации на амфори беа пронајдени и на мрежите 3, 5, 7 и особено, 10, на источната периферија на населбата.

Поради фактот што не сме во можност да направиме пофина разлика помеѓу наодите кои датираат во Раноримската и Доцноримската Епоха, не може да се каже ништо поконкретно за еволуцијата на населбата во овој период од повеќе од 6 векови. Со оглед на општите трендови во овој регион, може да се претпостави дека населбата просперирала, барем во периодот на доцниот Принципат, но во услови кога толку малку знаеме за топографијата на хеленистичката населба, ова мора да остане во доменот на претпоставките. Особено проблематично е тоа што хоризонтот на Римската и Доцноримската Епоха е последна фаза на оваа населба и оттука, за очекување е овие наоди да бидат најзастапени на површината, без разлика на големината на постарите населби.

Доколку ја прифатиме идентификацијата на градот Аргос на реката Вардар со населбата на Видинград, од последните спомени на овој град кај Хиерокле и Стефан Византиски може да се заклучи дека градот бил напуштен некаде во втората половина на 6от или почетокот на 7от век од н.е. Сепак, треба да се напомене, дека помеѓу собраниот површински материјал недостигаат наодите карактеристични за последниот век на антиката, лесно препознатливи и многу застапени на други локалитети од овој период. Дали ова значи дека градот Аргос се преселил на друга локација во периодот на Доцната Антика (овој аргумент не е доволно цврст да го доведе во прашање идентификувањето на антички Аргос со Видинград)? Во моментот немаме доволно податоци за локалното керамичко прозивводство за да одговориме на ова прашање. Единствено сигурно е, дека по крајот на Антиката, овој локалитет бил засекогаш напуштен. Единствените пост-антички наоди помеѓу површинскиот материјал од Видинград е материјалот исфрлен од жителите на село Водоврати во поблиското минато. Неговото присуство укажува на тоа дека по замирањето на животот на Видинград, локалитетот станал дел од земјодел-

⁷ Grey-fired pottery inspired by Greek pottery shapes is a widespread phenomenon in the periphery of the Hellenic world, but its chronology still has not been clarified. (Stojanović-Anderson 1992: 13-17; Cončev and Milčev 1970: 149-203; Ceka 1985: 119-162.)

fragments were encountered. This tendency continues into the western half of the site, with only several fragments collected from grids 8 and 9.

In other words, the spread of the Paeonian Grey Ware coincides with the position of the total surface carpet, at least in its eastern half. (*cf.* Maps 8 and 7) With the exception of a few units on grid 7, large quantities of this fabric group were discovered regularly on spots with high overall artefact densities. The opposite is true for grid 5 and parts of grid 10 on which, despite the high overall densities, the number of finds that belong to this category is low.

It has to be emphasized that this is not a homogenous fabric group. It spans a period of three to four centuries and it includes a wide spectrum of functional types and, consequently, its pattern of distribution requires a careful interpretation. The fact that this material spreads over much of the eastern half of the site can be interpreted either as the maximum extent of the settlement reached at a certain point of time between the end of the Iron Age and the Late Hellenistic period or as the aggregate result of a number of subsequent phases during which the settlement shifted across this part of the survey area. The low chronological resolution does not allow us to reconstruct the changing topography of this town during its earliest phases.

The number of finds datable more narrowly to the Hellenistic period is tiny. It amounts to about 30 fragments, mostly body shards, with a poor black slip on the surface, characteristic for the later part of the Hellenistic period. (Bitrakova-Grozdanova 1987; Stojanović-Anderson 1992) These finds only partly coincide with the rest of the material roughly dated between the end of the Iron Age and the Late Hellenistic period. Like the small group of Iron Age finds, they form a compact cluster, limited to the western end of grid 4 and the northwest corner of grid 5. (Map 9) Only isolated fragments appear in the field blocks with high overall artefact density. This seems to imply a change in the focus of settlement during the Hellenistic period. The rub is that there is no way of determining what proportion of the Grey Paeonian ware dates to the Hellenistic period. This pottery appears in large quantities both on grids 2 and 4, and it is possible that the Hellenistic period merely saw a continuation of the settlement cores established in the preceding periods. However, it has to be stressed, that no typically Hellenistic finds appear in the old settlement cores, on grid 2, southeast of the circuit wall, and on grid 7, in the northern part of the gridded area.

If we look at the distribution of the fabric groups that have been determined as possibly Hellenistic and that chiefly coincide with the carpet of Black Gloss pottery, the resulting spread is hardly more extensive.

ските површини кои им припаѓале на населбите лоцирани јужно од потокот Главјата.

Заклучок

Истражувањето на локалитетот Видинград ги потврди сомневањата на некои постари истражувачи дека населбата била основана во Железното Време, како регионален или племенски центар. Со тоа, Видинград им се придружува на серија други населби-градишта од Средното Повардарије кои преживеале како градски или полуградски центри се до крајот на Антиката.

Малку знаеме за големината и протегањето на населбата во нејзината најрана фаза. Судејќи според дистрибуцијата на наодите кои датираат во периодот помеѓу Железното Време и Хеленистичката Епоха, населбата главно се протегала во источната половина на локалитетот. Во истава епоха би ја датирале и концентрацијата на површински наоди на северниот брег на Видин Дол.⁸ Западната половина е речиси стерилна во овие епохи. Меѓутоа, веќе напоменавме дека ова не е условено само од присуството на подповршински хоризонти од овој период, туку и од присуството и од моќноста на подоцнежните хоризонти.

Најстарата населба на Видинград се протегала на површина не поголема од 5 ха. Се разбира, доколку му препишеме населбински карактер на делот од локалитетот што се протега од другата страна на Видин Дол, оваа населба би се изедначила според големината со населбите од Хеленистичката и Римската Епоха. Оваа можност не треба да се отфрла, особено поради фактот што во северна и источна насока, материјалот од најстарата фаза на населбата е поекстензивен од оној од подоцнежните епохи. Ова не мора да значи дека најстарата населба била поголема. Можно е таа да имала поразбиена структура од подоцнежните населби. Така зголеменото присуство на железнодопски наоди во јужната половина на локалитетот, не мора да се толкува како единствено јадро на населбата во оваа фаза. Оваа локација можеби дошла до израз само затоа што не била запоседната од цврста градба во подоцнежните епохи.

Одредени промени во дистрибуцијата на материјалот се забележуваат во Хеленистичката Епоха, кога јадрото на населбата се поместува кон мрежа 4, во централниот дел од населбата, а истава се протега на поголема површина, вклучително и западниот дел од населбата. Доколку ја

⁸ Во текот на рекогносцирањата изведени во 2015та година, беше забележано дека најголем дел од наодите од оваа локација му припаѓаа на Железното Време.

(Map 9) The ceramic site expands over much of the area covered by grid 4 and continues into the northern end of grid 5. Outside this central part of the gridded area, the finds of this group form an extremely sparse carpet, only slightly denser than the carpet of Black Gloss pottery. These finds are equally represented among the collections from the eastern and western ends of the survey area, further underlying the fine differences between the positions of the Hellenistic and the Iron Age ceramic carpets.

Obviously these categories represent only a very small part of the ceramic assemblage used during the Hellenistic period. It certainly included some of the fabric categories that were broadly assigned to the Hellenistic-Roman periods, as well as material possibly dating to the end of the Iron Age. However, the limited dispersal of the Black Gloss ware and its complete absence from the southern core of the site in its early phase, indicate that the focus of the settlement changed during the Hellenistic period. This should not be necessarily read as a sign of decline or contraction. It is preferably interpreted as an indicator of a process of social stratification, coupled by a reorganization of the settlement's layout. Imported table ware was limited to a smaller section of the local community, the majority of the inhabitants continued to use locally produced, traditional pottery.

It seems that the distribution of one of the most recognizable categories of Roman pottery, the Red Slip ware, lends some support to this hypothesis. (Map 10) It too is represented by a very small corpus of finds, even if we include the locally produced finds with a red slip of a poor quality. The finds that have been assigned to this category barely amount to 1% of all Roman finds and 0.25% of the total surface record. They overlap perfectly with the Black Gloss ware, appearing almost exclusively in the southern half of grid 4 and the northern end of grid 5. Outside this central part of the total survey area, they are even scarcer than the Black Gloss ware.

That the settlement on Vidingrad was far more extensive during the Roman period is indicated by the distribution of the rest of the fabric groups dated to this period. A locally produced fabric (Photo 6) stretches over most of grid 4 and the northern half of grid 5, with a low density zone extending over grids 3, 6 and 10 and on grid 8, on the western edge of the gridded area. (Map 10) Other fabric categories assigned exclusively to the Roman or to the Late Roman period are far more numerous and extensive. One fabric group characterized by solid firing at stable temperatures and plain ochre surfaces is particularly prominent, amounting to almost 8% of the total surface record and 20% of all finds datable to the Roman or the Late Roman period. (Photo 7) Together with the building ceramics, broad-

прифатиме тезата дека Видинград е Аргос, можно е оваа промена во фокусот на населбата да ја одразува споменатата колонизација на оваа населба за време на Антигонидите. Меѓутоа, мора да се признае дека овие обсервации врз промените во топографијата на населбата се засновани на премалку сигурно датирани наоди. Засега нема цврста основа да се претпостави директна врска помеѓу основањето на колонијата во 3-от век п.н.е и забележаните промени во планот на населбата. Вистинскиот ефект од овој настан може само да се претпостави, од причини што не се знае речиси ништо за населбата во пред Хеленистичката Епоха. Периодот на 5от и 4от век п.н.е. е особено проблематичен, со оглед на тоа што неможността да препознаеме наоди кои со сигурност и припаѓаат на оваа епоха, може подеднакво да се толкува и како привремено замирање на населбата или, по-веројатно, како резултат на конзервативноста на локалната керамичка традиција. Судејќи според она што се знае за подобро истраженети локалитети кои биле зафатени од овој бран на колонизација, како Филипополис и Кабиле, основањето на колониите имало минимален ефект врз развојот на овие населби. Станува збор за мали колонии, составени од мали воени единици, лојални на македонскиот двор. (Velkov ed. 1982; Kolarova, Bospatčieva 2005: 69-85)

Населбата на Видинград, како и антички Аргос, го преживеала драматичниот период на крајот од Хеленистичката и почетокот на Римската Епоха и опстојала се до периодот на Доцната Антика. Римската и Доцноримската Епоха се добро застапени помеѓу површинскиот материјал, така што имаме подобри сознанија за опсегот и фокусот на оваа населба. Во оваа епоха се задржало јадрот на населбата од претходниот период, но населбата се проширила низ целата површина на локалитет и вон одбрамбените бедеми. Премалку знаеме за постарите периоди од живеењето на оваа населба, за да тврдиме со сигурност дека таа доживеала експанзија токму по римското освојување.

Во Римската Епоха, населбата на Видинград мерела околу 7-8 хектара, со што не отскокнувала од останатите населби во Средното Повардарие со исклучок на Стоби. Како и повеќето градски населби од овој крај, за Видинград не може да се каже дека бил типичен римски град. Неговата површина е премала за да ги собере сите јавни објекти кои нормално ги среќаваме во римските градови. Во оваа смисла, особено индикативно е отсуството на монументални градби или ретките остатоци од архитектонска пластика на Видинград. Ова и не треба да зачудува ако се знае дека на само 8 км јужно од Видинград се наоѓал еден од најзначајните регионални центри, Стоби.

ly dated between the Hellenistic and the Late Roman period, it determines the distribution of the overall surface record. The density of these finds is higher than 5 fragments per 100 sq. meters on most of the area covered by grids 2 through 5, partly continuing into the southern half of grid 6, the western half of grid 10 and the eastern half of grid 8. Indubitably, it also spreads over the intervening, overgrown stretches between grids 5 and 8.

If we focus on all finds datable to the Roman and Late Roman period, it is possible to observe two closely positioned cores. The one on grids 4 and 5 continues from the earlier period, but now it is more extensive, with maximum densities of almost 20 fragments per 100 sq. meters. The second core is less pronounced and smaller. It is limited to the southern half of grid 3 and the northern rows on grid 2, with artefact densities lower than 15 fragments per 100 sq. meters. On these two locations the grid survey recorded the highest overall artefact densities within the gridded area.

The central portions of the ceramic site are surrounded by a ring of low artefact density, captured by the total survey on the peripheral grids 7-10 and 1. If it is conceded that at least a portion of this zone belonged to the built-up area of the site – the western half of grid 10 and the eastern end of grid 8, but not grids 1 and 9 – we would have to conclude that the settlement had expanded over an area of between 5 and 7 ha by the time of the Middle Empire. Because it did not reach the southern and northern limits of the settlement dated between the Iron Age and the Hellenistic period, it falls short of the size of total ceramic carpet by 1-2 ha.

The extent of the built-up area is reflected most clearly in the spread of the building ceramics although, like the rest of the broadly dated ceramic categories, it veils the details of the local settlement history. Tiles were usually dated between the Hellenistic and Late Roman period, but most likely the majority of these belong to the Roman period, in which the usage of architectural ceramics had become common even in the remotest corners of the countryside. The scatter of tile fragments matches perfectly the dispersal of the predominant fabric group dated to the Roman-Late Roman period. Even the inner structure of the two spreads is nearly identical. Their cores overlap fully on grids 4 and 3. (Map 11) The fairly high density of tile fragments on the western half of grid 10 and parts of grid 7, approaching the tile densities recorded in the central portions of the ceramic site, is particularly notable. This circumstance lends additional support to the thesis that the built-up area of the Roman settlement extended over the peripheral grids 10, 7 and possibly the eastern end of grid 8.

(Papazoglou 1988, 313-323) Во поглед на близината на Стоби, вистинско чудо е како Видинград усепа да преживее до самиот крај на Антиката. Како што укажува присуството на фрагменти од амфори, градот најверојатно функционираше како локално пазариште и религиски центар, што му пружило доволно широка економска основа за да го задржи својот статус и градски карактер.

Во текот на оваа студија, акцентот беше ставен на силно изразениот континуитет во историјата на оваа населба. Сепак можно е ова да е резултат на нашето слабо познавање на локалното керамичко производство. Од овие причини, во можност сме само да го констатираме постоењето или отсуството на одредена фаза во површинскиот материјал, а не и да ја следиме динамиката на растење и намалување на населбата. Начинот на кој што претпоставеното основање на колонија влијаело на старата населба, големината и карактерот на хеленистичката населба, нејзиниот однос со римската населба, како и многу други прашања ќе останат отворени се додека не добијеме појасна претстава за развојот на керамичкото производство. Сепак, на мислење сме дека не може да се пренебрегне силниот континуитет на оваа населба. Тој е отсликан како во минималните поместувања на населбинското јадро во текот на долговековното постоење на населбата, така и во конзервативноста на локалната керамика.

Еден од можните контраргументи за убикацијата на Аргос кај локалитетот Видинград е слабото присуство на керамички типови карактеристични за самиот крај на антиката. Од пишаните извори се знае дека градот преживеал барем до средината на 6-от век, како епископски центар во Македонија Секунда. (Papazoglou 1988, 444-465) Видинград не е особено тешко освоива локација и можно е оваа населба да настрадала во екот на големите миграции на Готите и освојувачките походи на Хуните кои траеле од крајот на 4-от до втората половина од 5-от век. Не треба да се исклучи можноста дека градот бил поместен на друга локација кон самиот крај на антиката, меѓутоа сево ова се претпоставки кои може да се потврдат или отфрлат само со дополнителни истражувања.

Интересно е да се напомене дека локалитетот Видинград бил запоседнат се дури постоел урбан центар во овој микро регион. Со замирањето на ова гратче, населбинскиот живот се повлекол на просторот јужно од потокот Главјата. Овие локации се поповолни од чисто земјоделска перспектива, но поради нивната одалеченост од главната локална сообраќајница, не биле погодни за на нив да израсне локално управно или економско средиште.

One particularity of the ceramic record of Vidingrad is the relatively large number of *amphora* fragments. This is particularly evident if compared with the composition of the ceramic assemblages discovered at rural sites from the Hellenistic or the Roman period, at which *amphorae* are nearly absent. Over 200 *amphorae* fragments were collected from the surface of Vidingrad. They coincide perfectly with the carpet of finds dated to the Hellenistic and the Roman period, a fact that is probably indicative of their chronology. Nearly one third of all *amphorae* were collected from the core on grid 4 and a second concentration in the southern core, on grid 2. (Map 11) Smaller quantities were found dispersed across grids 3, 5, 7, 8 and especially on grid 10, on the eastern periphery of the Roman settlement.

Because the predominant fabric groups can only be roughly dated to the Roman and the Late Roman period, the evolution of the settlement during this period of six to seven centuries is difficult to reconstruct. In view of the known political history of the Middle Vardar Valley, it is tempting to assume that the settlement area expanded under the High Empire, although it should be stressed that the Hellenistic assemblage is known only partially. The fact that the Roman to Late Roman period represents the last phase of occupation at this site is also a potentially distorting factor, because the finds from the upper archaeological strata are more likely to prevail in the total surface record. It is also impossible to establish a more precise date for this assumed expansion, the late 1st century AD or much later, in the early 3rd century, the period to which the small epigraphic corpus of Argos has been dated.

If it is accepted that Vidingrad was ancient Argos on the Vardar, it can be surmised that the town had been abandoned sometime between the middle of the 6th and the beginning of the 7th century AD. This is indicated in Hierocle's list of bishoprics dated to the first half of the 6th century, although it has to be admitted that the 6th century horizon – well-attested at other major sites, like Scupi or Gradište, Konuh – is poorly represented in the surface collections from Vidingrad. Is it possible that this settlement had moved to another location, while it kept its name? Our rudimentary understanding of the ceramic material can hardly be of any help in solving this problem. The only certainty is that there was no permanent settlement on this location after the end of antiquity. The latest period in the surface record is represented by the sparse ceramic debris discarded over the last couple of centuries by the inhabitants of Vodovrati. Once abandoned, Vidingrad was never reoccupied again and it had become a part of the hinterland of the settlements located to the south of the stream Glavjata.

A summary and conclusions

The ceramic survey on Vidingrad confirmed the overall chronology of this settlement, suggested by earlier researchers. This settlement was established only towards the end of the Iron Age as a regional or a tribal centre, in the contact zone between the Middle Vardar Valley and the mountainous hinterland to the west. A number of contemporary settlements of a similar size and rank are known from the wider region of the Vardar Valley, (Eudaristos-Gradište, Drenovo; Astraion-Pilav Tepe, Šopur?) some of which, like the settlement on Vidingrad, outlived the Iron Age and continued to exist as urban or quasi-urban settlements during the Hellenistic and Roman periods.

The total ceramic survey revealed only small segments of the earliest settlement on Vidingrad. In the interval between the end of the Iron Age and the Late Hellenistic period, the settlement spread over the eastern half of the fortified area and beyond the limits of the eastern and northern walls. In fact, it is possible that the problematic settlement on the left bank of the Vidindol had already been established by this time-period.⁸ On the other hand, the western half of the fortified area appears nearly sterile. However, this interpretation is only tentative, because the absence or presence of a certain period in the surface record is preconditioned not only by the presence of disturbed subsurface layers from the same period, but also by the presence and the thickness of later archaeological strata.

Although decisive evidence still has not been discovered, the built-up area of the early settlement can be roughly estimated at no less than 5 ha. If the sizeable quantities of surface pottery encountered on the left bank of the Vidin Dol are the remains of a residential area, it can be concluded that this settlement was of equal size and possibly even larger than the Hellenistic and Roman period settlement. Recall that on the northern and eastern sides, the carpet of finds dated securely between the end of the Iron Age and the Hellenistic period was more extensive than the ceramic site from the Hellenistic and Roman periods. This does not necessarily mean that the early settlement was demographically larger than its Classical successor. It is possible that the pre-Hellenistic settlement had a sparser layout than its successors. In view of the fact that the surface remains from the two major phases of the settlement largely overlap, it is very difficult to say anything specific about the layout of the pre-Roman settlement. A major concentration of

⁸ During the transect collections on these field units carried out in 2015, it was noticed that the majority of the finds pre-date the Roman period.

pottery was identified in the southern periphery of the fortified area, but this could merely result from the fact that this portion of the site was not covered by solid architecture during the later phases of occupation.

By the Hellenistic period, the settlement on Vidingrad was mostly concentrated on grid 4, closer to the geometric centre of the ceramic site. It is also possible to observe a slight increase in the number of finds on the grids that cover the western half of the fortified area. Almost no finds from the earlier period were collected from this part of the gridded area. Can these slight shifts in the distribution of the surface finds be taken as indicators of a change in the settlement layout? Vidingrad entered the historical record under the name of Argos, at roughly the same time period. If the renaming of this settlement was accompanied by an act of planned colonization, it is indeed appealing to propose a link between the observed changes in the surface record and this political event. However, it has often been shown that it is very difficult to find an unambiguous relation between the historical events and the archaeological record, even in cases in which a much finer chronology of the archaeological material is available. The distribution of the securely dated finds does seem to indicate certain changes in the layout of the settlement during the Hellenistic period, but they are too few to illuminate its true nature and scale. The link between this supposed change and the supposed act of foundation of the colony by the Antigonids sometime in the 3rd century BC is impossible to establish. At present, the real effect of this act on the settlement size and layout can only be guessed. We know next to nothing about the settlement on Vidingrad during the centuries prior to the Hellenistic period. Not a single fragment can be dated safely to the 5th or the 4th century BC. This could either be read as a sign that there were no major changes in pottery production in the early phases of occupation at this site or that there was a brief abandonment of the settlement prior to the Hellenistic period. We are more inclined towards accepting the former explanation. If we are to go by the better researched colonies of the Argeads, like Philippopolis or Cabyle, there were a few discernable changes between the Classical and Hellenistic periods at these sites. These colonies were tiny, consisting of a small group of soldier-settlers loyal to the Macedonian court (Velkov ed. 1982; Kolarova, Bospatčieva 2005: 69-85). Typically, it was accompanied by a change of the settlement's name, often the most lasting effect of this colonization policy.

Nonetheless, the settlement on Vidingrad, re-founded as Argos, managed to survive the turbulent events that marked the Late Hellenistic period in the Vardar Valley and prospered again under the Ro-

man Empire. Because it is located closer to the surface, the material from this period is well-represented in the grid collections and it is possible to follow the settlement's topography more closely. In the Roman to Late Roman period the settlement focus in the central part of the gridded area continued, but we also see an expansion into the extra-mural zone, east of the fortification. The western half of the enclosure remained sparsely occupied, although the surface finds from this period appear in greater quantities than the finds dating to the early settlement phase. It is impossible to say if there really was an expansion after the Roman conquest of this area.

With a built-up area of only about 6-8ha, this was an average town by the standards of the Vardar Valley. Argos on the Vardar was unlike most of the newly-founded Roman towns. There simply was not enough room at this site to place all the public buildings normally associated with the provincial Roman towns. The absence of monumental buildings or architectural sculpture is particularly telling in this respect. This is hardly surprising if one recalls that Stobi, a town that had become a fully-fledged *municipium* by the end of the 1st century AD, was located only about 8 km to the south of Vidingrad. (Papazoglou 1988, 313-323) In view of its proximity to Stobi, it is remarkable that Argos managed to survive until the end of Antiquity. The town must have functioned as the main market and religious centre for the mountainous region around Mount Klepa, to the north of Stobi. In this context, the reader should recall the fairly large and heterogeneous corpus of *amphorae* fragments, rarely encountered at rural sites. This role as a micro-regional centre provided the economic input necessary for the preservation of the old communal identity and social status. Against all odds, Argos continued to exist in the Roman period and, by the 3rd century AD, the decrees of the local council were recorded in stone.

Throughout this paper the accent was on the remarkable level of continuity of the settlement on Vidingrad, but this could very well be an effect of our poor understanding of local pottery production. Chronologically more sensitive categories are rare in comparison to other urban sites; a fact that also serves to emphasize the relatively humble socio-economic standing of this community. Because of this circumstance, it is often impossible to go beyond the mere recognition of a certain phase in the surface record. We remain ignorant of the likely episodes of decline and retrenchment in the history of Argos. The ways in which the hypothetical founding of the colony transformed the Iron Age settlement, the size and character of the Hellenistic town, its relation to the settlement from the Roman period and a number of other important questions will be left unanswered

until a clear sequence of pottery types is established. Nonetheless, in the case of Argos on the Vardar the aspect of continuity cannot be overrated. This is reflected in the relative stability of the settlement's topography and the strongly conservative character of the local pottery. The tribal centre that emerged on Vidingrad by the end of the Iron Age lived-on through the Early Antique and Hellenistic periods and was even successfully integrated into the urban network of the Early Empire. The eventful history of the Vardar Valley during this long period of time seems to have left a few perceptible changes in the nature of this settlement.

The end came only after the middle of the 6th century AD. As explained in the preceding paragraphs, the town is mentioned in the historical sources pertaining to the 6th century, both by Stephen of Byzantium and in the *Synecdemus* of Hierocles, as a bishopric in *Secunda*. (Papazoglou 1988, 444-465) However, the archaeological evidence (or rather its absence) suggests the possibility that the Late Antique bishopric was not located at the same site as the Early Roman and pre-Roman town (the possibility that Argos was located at another site is less likely). Vidingrad is not a particularly defensive position and it is possible that the settlement never really recuperated from the shock of the great Gothic and Hunic in-

vasions in the late 4th and the middle of the 5th century AD. It is possible that the bishopric mentioned in the Late Antique sources refers to a different site, surely located somewhere in the immediate surroundings of Vidingrad. A short distance to the west of Vidingrad, a hill-fort known as Belgrad has been dated to the Late Roman-Early Byzantine period. (Lilčić 1998: 13-54) However, these combinations are purely hypothetical and more research is required before we can be more specific about the demise of this town and bishopric.

The small quantity of post-antique finds on the surface of Vidingrad date to the Early Modern period. Their presence on the surface of this site indicates that after the abandonment of Argos, it had become a part of the agricultural territory of the village of Vodovrati. It is remarkable that Vidingrad had been occupied as long as there was an urban centre in this micro-region. The predecessor and successor settlements of ancient Argos were rural settlements and they occupied the open terrain to the south of Vidingrad. These sites were located more optimally in relation to the local agricultural resources than Vidingrad, but they were positioned away from the main local roads and could not have functioned as micro-regional central places.

Bibliography:

Alcock 1991 = Alcock, S.E. Urban survey and the city of Phlius. *Hesperia* 60-4: 421-463.

Arheološka Karta na Republika Makedonija vol. 2 = *The Archaeological Atlas of the Republic of Macedonia* vol. 2. Skopje: Museum of Macedonia.

Bintliff 2000 = Bintliff, J. 2000. The concepts of 'site' and 'offsite' archaeology in surface artifacts survey. In: Pasquinucci, M. Trément, F. eds. *Non-Destructive Techniques Applied to Landscape Archaeology*, Oxford: Oxbow Books. Pp. 200-215.

Bitrakova-Grozdanova 1987 = Bitrakova-Grozdanova, V. 1987. *Spomenici od helenistički-ot period vo S.R. Makedonija*. Skopje: Museum of Macedonia.

Cabanes 1976 = Cabanes, P. 1976. *L'Épire de la mort de Pyrrhos a la conquête romaine*. Paris: Centre de recherches d'histoire ancienne.

Ceka 1985 = Ceka, N. 1985. Aperçu sur le développement de la vie urbaine chez les Illyriens du Sud. *Iliria* 15-2: 119-162.

Cohen 1995 = Cohen, M. G. 1995. *The Hellenistic settlement in Europe, the islands and Asia Minor*. Berkley: University of California Press.

Cončev and Milčev 1970 = Cončev, D. and Milčev, A. 1970. Razkopki v čašata na jazovir "Bat-ak". *Izvestija na Arheologičeskija Institut* XXII: 149-203.

Donev 2013 = Donev, D. 2013. *Campus Argestaeus*: The chronology, extent and organization of settlement in the survey area. *Haemus* 2: 89-111.

Donev 2015 = Donev, D. 2015. *Rural landscapes along the Vardar valley: two site-less surveys near Veles and Skopje, the Republic Macedonia*. Oxford: Archaeopress.

Gerov 1980 = Gerov, B. 1980. A propos de la population et des localités de la vallée du cours moyen de la Struma dans l'antiquité. In Gerov, B. *Beiträge zur Geschichte der römischen Provinzen Moesien und Thrakien*. Amsterdam: Adolf M. Hakkert. Pp. 211-227.

Jones 1937 = Jones, M.H.A. 1937. *The cities of the eastern Roman provinces*. Oxford: Clarendon Press.

Josifovska-Dragojević 1965 = Josifovska-Dragojević, B. 1965. Prilog lokalizovanja grada Argosa u Penoniji. *Živa Antika* XV/1: 117-136.

Kolarova, Bospatčieva 2005 = Kolarova, V. and Bospatčieva, M. 2005. The fortress walls on the Nebettepe, Plovdiv, before the establishment of Roman rule in Thrace. In: Bouzek, J. Domaradzka, L. eds. 2005. *The culture of Thracians and their neighbours*. Oxford: Archaeopress. Pp. 69-85.

Lilčić 1998 = Lilčić, V. 1998. Late Antique communications and fortification in the Mid-Vardar region. *Macedonian Heritage* 7: 13-53.

Mikulčić 1999 = Mikulčić, I. 1999. *Antički gradovi vo Makedonija*. Skopje: Macedonian Academy of Arts and Sciences.

Mitrevski 1997 = Mitrevski, D. 1997. *Protoistoriskite zaednici vo Makedonija preku pogrebuvanjeto i pogrebnite običaji*. Skopje: Museum of Macedonia.

Papazoglou 1988 = Papazoglou, F. 1988. *Les villes macédoine a l'époque romaine*. Athènes: École Française d'Athènes.

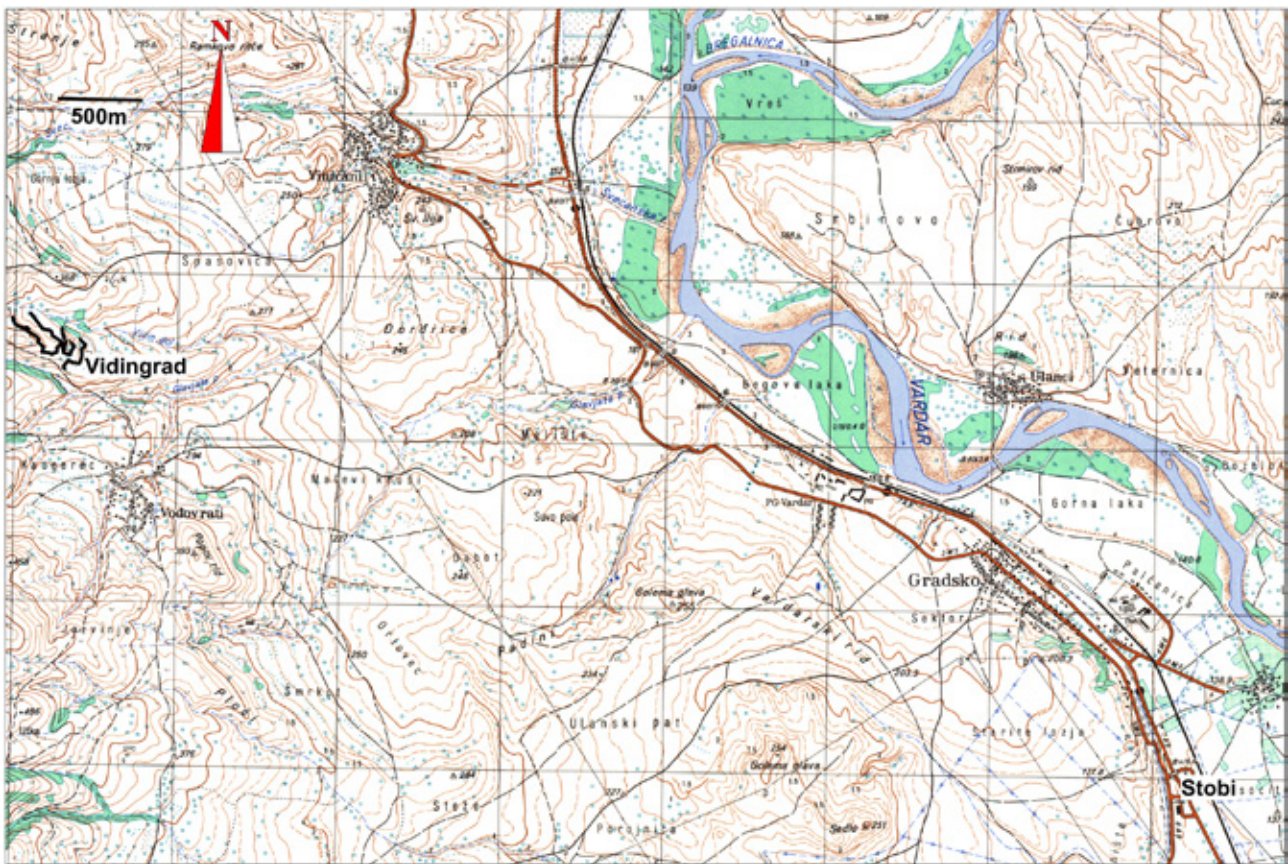
Snodgrass and Bintliff 1988 = Snodgrass, A. and Bintliff, J. 1988. Mediterranean survey and the city. *Antiquity* 62: 57-71.

Stojanović-Anderson 1992 = Stojanović-Anderson, V. 1992. *Stobi, the Hellenistic and Roman Pottery*. Princeton: Princeton University Press.

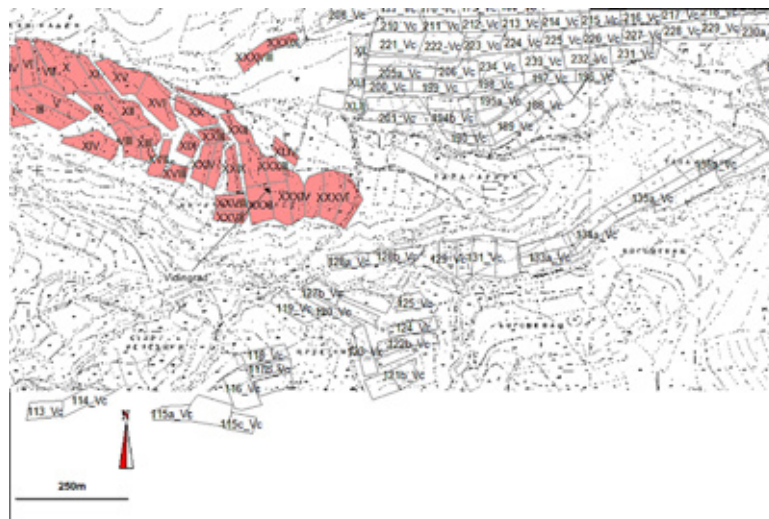
Velkov ed. 1982 = Velkov, V. ed. 1982. *Kabile vol. I*. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences.

Vermeulen et al. eds. 2012 = Vermeulen, F. et al. eds. 2012. *Urban Landscape Survey in Italy and the Mediterranean*. Oxford: Oxbow Books.

Wissova ed. 1896 = Wissova, G. ed. 1896. *Paulys Real-encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*. Stuttgart: J.B. Metzler.

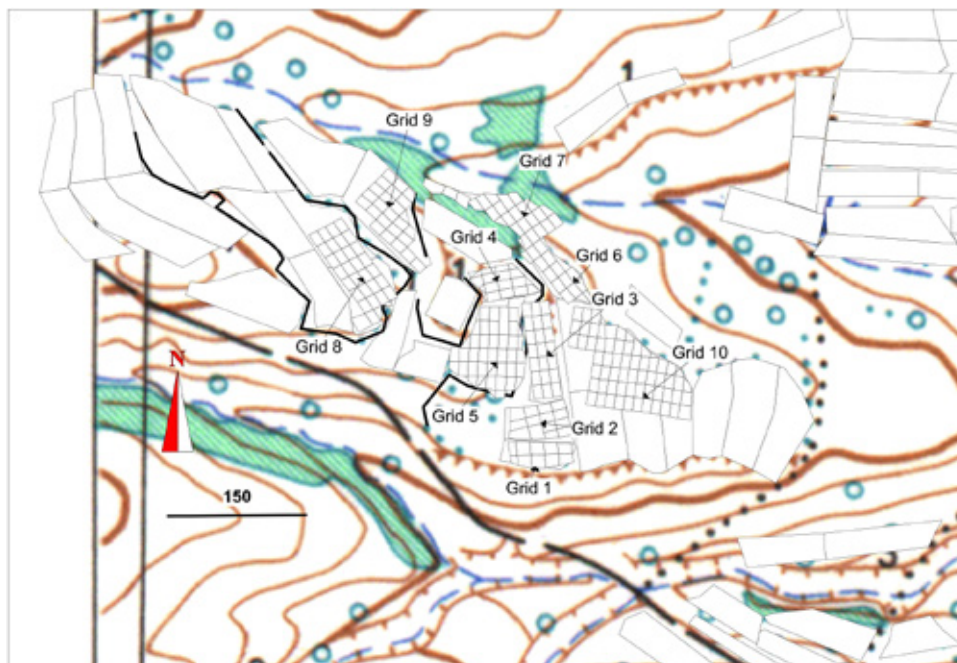
Mana 1

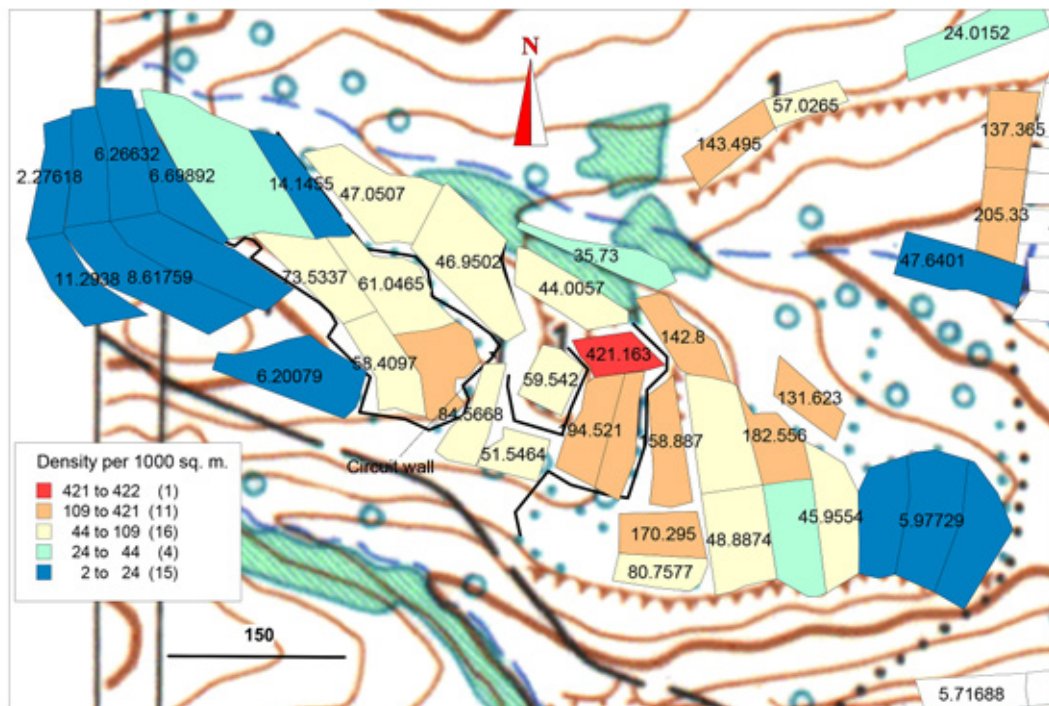
Mana 3

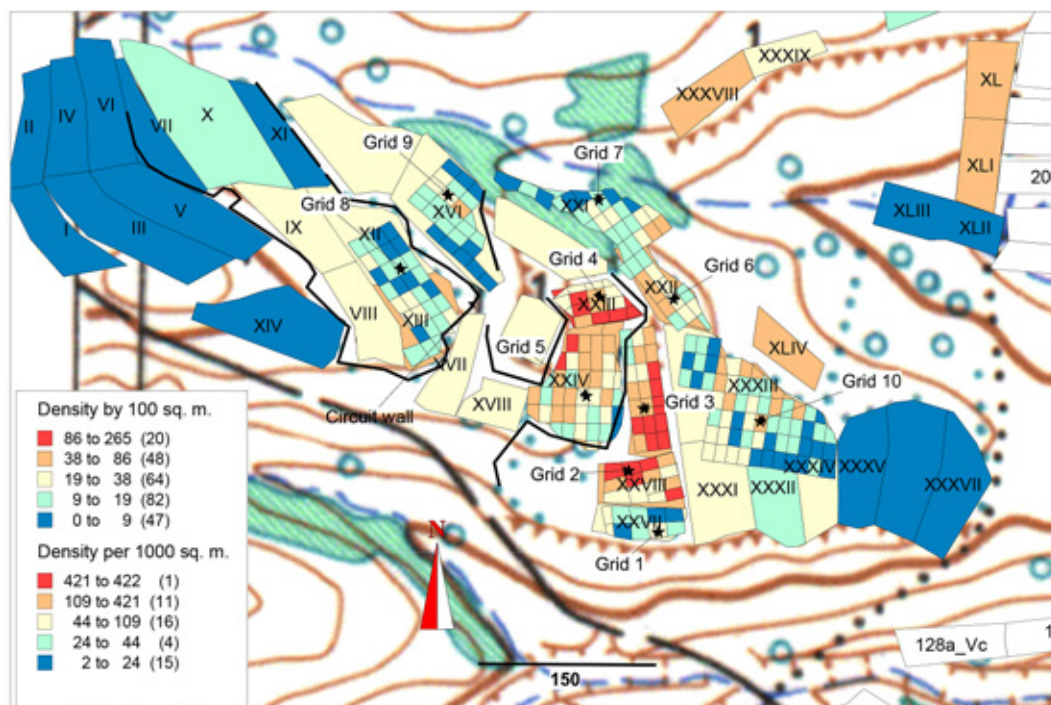
Mana 4

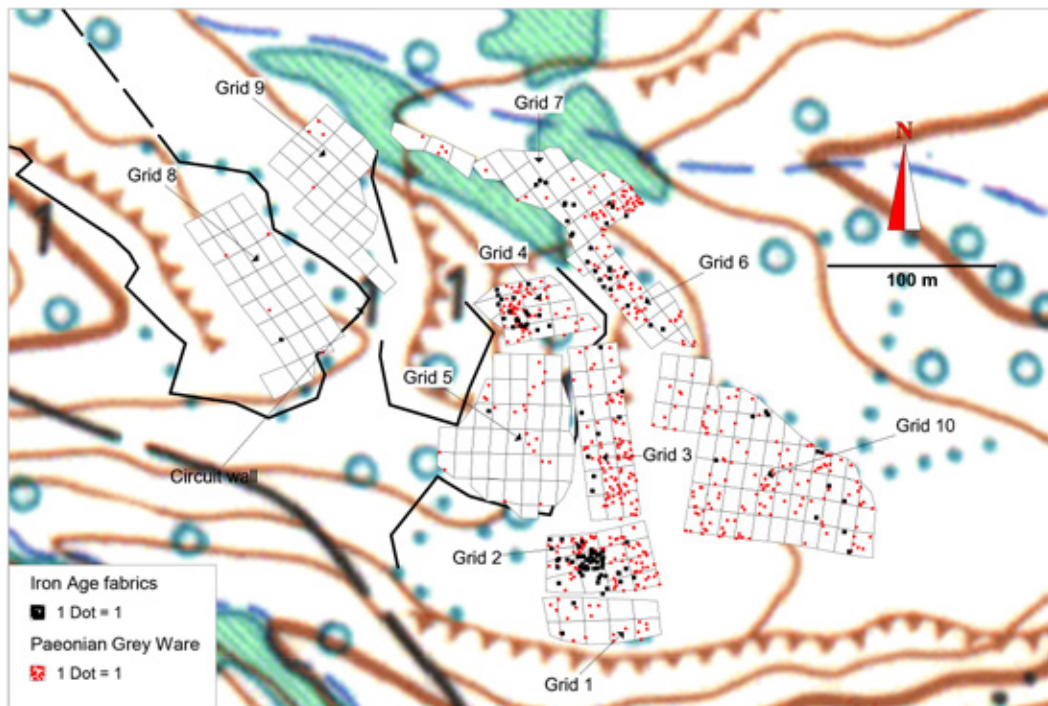
Mana 5

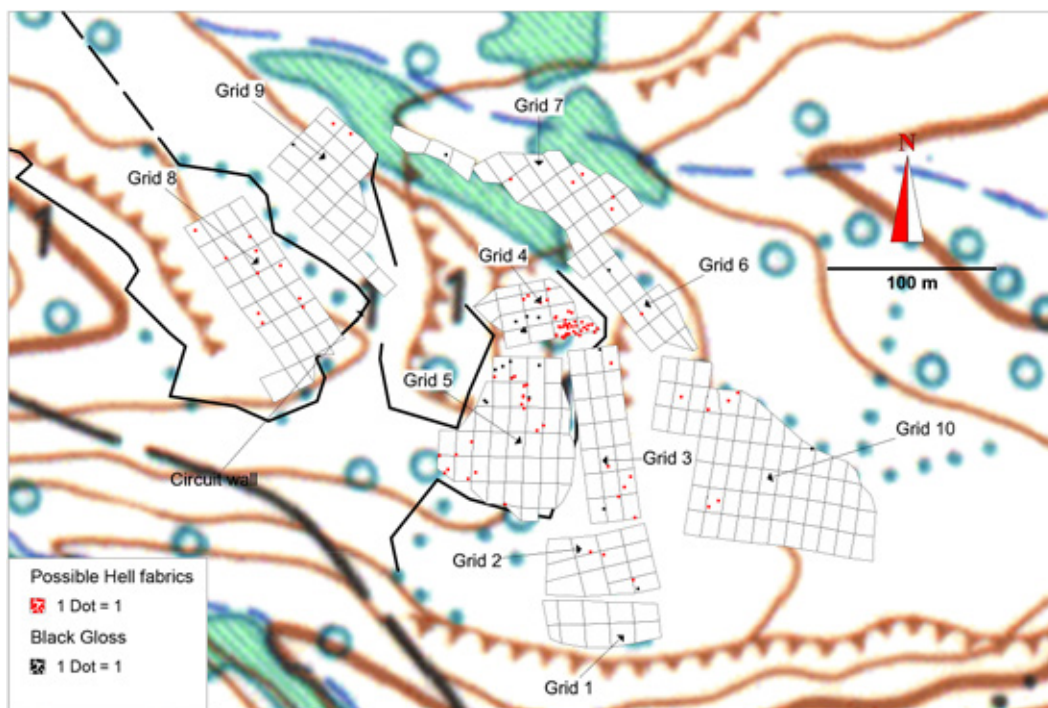
Mana 6

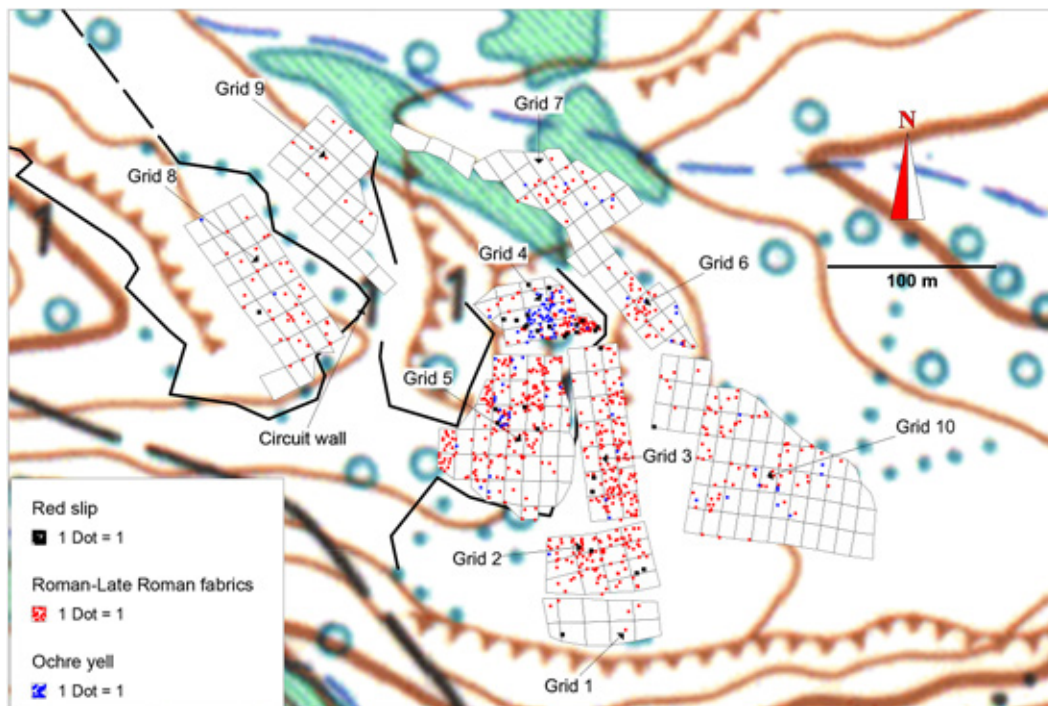
Mana 7

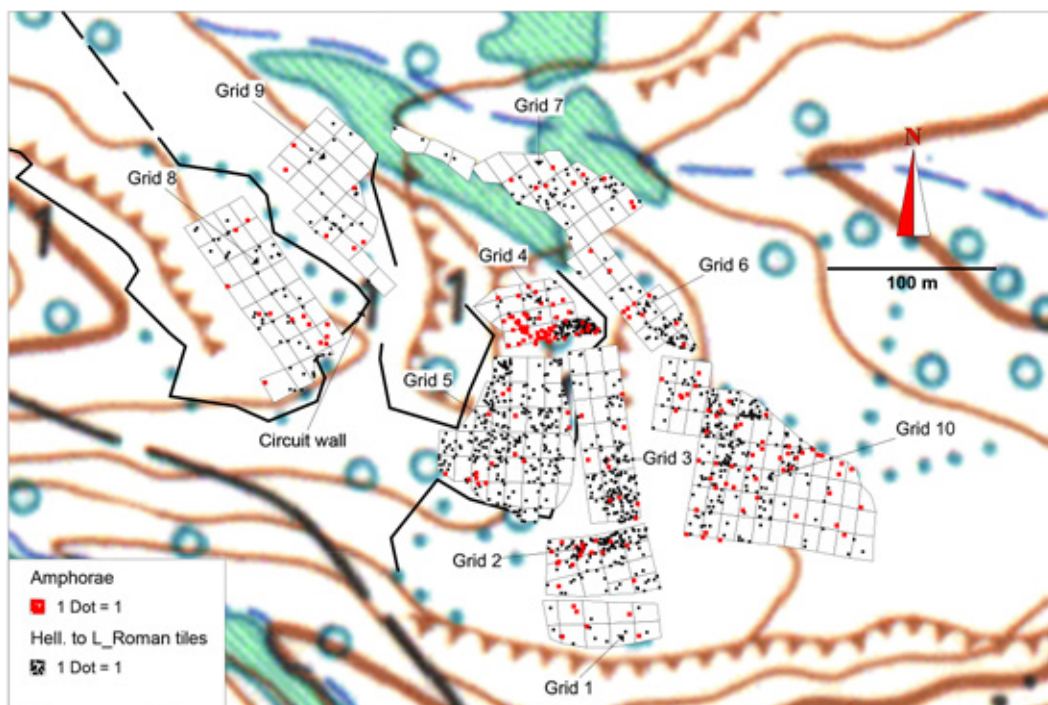
Mana 8

Mana 9

Mana 10

Mana 11

Сл. 1

Сл. 2

Сл. 3

Сл.4

Сл. 5

Сл. 6

Сл. 7